

Анатоль Кудласевіч

ПЛАКУН-ТРАВА

Вершы, пародыі

Мінск

Незалежная выдавецкая кампанія

ТЭХНАЛОГІЯ

1993

А. Кудласевіч

Плакун-трава. – Мн.: Незалежная выдавецкая кампанія
“Тэхналогія”, 1993, - 180 с.

Рэцэнзент Мікола Федзюковіч

Вечныя пытанні быцця, пытанні жыцця і смерці, месца чалавека на зямлі, яго адказансць перад Богам і перад нашчадкамі — усё гэта хвалюе аўтара. Рэлігія, філасофія, чалавек — асноўная тэма гэтага зборніка.

©А.А. Кудласевіч, 1993

ПАЧАТАК УЗЫХОДЖАННЯ

Першая кніга вершаў. Рэдка хто здагадваецца, колькі надзей і асцярогаў звязвае з ёю аўтар. Упершыню сабраны разам творы, расціданныя па газетных і часопісных старонках, упершыню сабраны радкі, яшчэ нідзе не надрукаваныя, вядомыя толькі самому паэту ды яго блізкім. За кожным вершам падзея або выпадак, за кожным радком перажыванне або пачуццё — усё гэта памятка на аўтару, усё гэта жыва стаіць перад ягоным позіркам... Але ці гэтак жа ўспрыме яго творы патрабавальны чытач? І тады пачуцці, якія перапаўнялі паэтава сэрца, і думкі, якія яго непакоілі, пададуцца чытачу бясколерна-збедненнымі?

Мяркую, што гэтыя трывогі і хваляванні, натуральныя для дэбютанта, не абмінуць аўтара зборніка, які зараз разгорне чытач. Але ўпэўнены таксама, што яны, на шчасце для ўсіх нас, акажуцца марнымі. Анатоль Кудласевіч уваходзіць у паэзію са сваім арыгінальным, незапазычаным словам. Ён мысліць рэзкавата і своеасабліва, адчувае глыбока і востра, і часцяком ягоны верш бывае калючым — у ім расце паэт бескампрамісных рашэнняў. Але можа ён быць і надзвычай лірычным: не так даўно на яго нахлынула лірычная хваля, і ён знайшоў уласны матыў у яе пракаветным шуме. Энергічны, моцны і каструбаваты верш А. Кудласевіча добра адпавядае ўнутраннаму стану чалавека, які прывучае сябе ісці па лініі найбольшага супраціўлення, не губляючы пры гэтым ніводнага з лепшых душэўных якасцяў.

Плоць ад плоці роднай Беларусі, Анатоль Кудласевіч усё ж не абмяжоўваецца ў сваёй творчасці нацыянальнай тэматыкай. Гады вучобы ў Літаратурным інстытуце імя М. Горкага ў Маскве значна

пашырылі ягоны кругагляд, далі яму магчымасць супастаўляць і параўноўваць грамадскія з'явы, падзеі. І цяпер нават тэа яго вершы і песні, што па-ранейшаму звернуты да заходне-беларускіх ніў і лясоў, дыхаюць вятрамі ўсёй нашай незалежнай краіны.

А. Кудласевіч працавіты і настойлівы, але гэтыя выдатныя якасці нішто для паэта, калі яны не падмацаваны прыроднай таленавітасцю. Пры гэтай жа ўмове яны бясконныя памочнікі. Талент без іх часцяком глухне ці пускаецца на вечер. А. Кудласевіч, на шчасце, спалучае ў сабе і талент, і працалюбства, і энергію. Гэта сур'ёзны залог таго, што ён можа многага дасягнуць і многае зрабіць у літаратуры.

Анатоль Кудласевіч валодае добрым творчым патэнцыялам, і я ўпэўнены, што ягоную кнігу вершаў чытач успрыме як удалы пачатак на шляху паэтычнага ўзыходжання.

Травень 1993

Мікола ФЕДЗЮКОВІЧ

***

Ад Бога прыходзяць дзеці,
Засведчыць: ці ёсць на свеце
Яшчэ першародны грэх?
Паветра глынуць, і плачуць,
Бо грэх той жа самы бачаць,
І чуюць рагаты смех.

І слёзы з вачэй у Бога —
І д'ябальскі ў пекле рогат.

***

Мае грахі, нібы агрэхі
На ніве прыкрага жыцця.
Не абыйсці іх, не аб'ехаць —
А з зямлем горкая куцця.
Хоць сцэле мякка — жорстка спаць:
Мае грахі — ні даць, ні ўзяць.
Грахі мае — мае агрэхі,
Дзе распладзіў я столькі зла.
Дала мне доля на арэхі,
А рэшты так і не ўзяла.

***

Казала бабуля мне:
Зліняе й чырвоны колер,
Здавалася не міне
Юнацтва маё ніколі.

Вучыла пасля штодня:
Жыццё прыадкрытыя дзверы...
Пацягне за ручку Суддзя —
Я ў словы яе не верыў.

Мне думалася заўжды —
Вясною квітнець пачуццям.
Злічыла бабуля гады —
Цяпер толькі сэнс пачуўся.

Я сыну скажу пасля:
Зліняе й чырвоны колер!
Дарослае немаўля
Падумае, што ніколі...

ЗАПАВЕТ

Як сыну гэта перадаць?
Не перадаць такое сыну.
Як навучыць яго спяваць
Над разгаворанай чужынай?
Як навучыць яго любіць
Зямлю Палесся і жанчыну,
Як навучыць цвярозым быць,
Калі сп'янее да Айчыны.

Як сыну гэта перадаць?
Мы даганяем час напэўна,
Хоць кажучь, час не перагнаць,
Ні словам, ні радком, ні спевам.
Бо час ляціць, як птушанё:
Чым шырай крылы – больш імкліва,
Ў далонь удзячным шчанюком
Павек не торкнецца шчаслівы.

Як сыну гэта перадаць?
Як зберагчы сумленным сэрца?
Каб праўнук смела мог сцвярджаць,
Што род вядзе не іншаверцаў.
Што на Палессі ёсць зямля
Крывямі й потамі паліта:
“Пінчук” не зычыў людзям зла,
А жах наводзіў нат забіты.

Аднойчы скажа вораг мой:
“Твой сын зусім, зусім інакшы,
Ён разарваў сабой сувой
І сувязь знішчылася ваша!”
Я не паверу ніза што
Наветам гэтакім ніколі –

Табе я сам даваў, сыноч,
Імя прапрадзёда Міколы.

Як сыну гэта перадаць? —
Я перадаць павінен сыну!
Я навучу яго спяваць
Над разгаворанай чужынай.
Я навучу яго любіць
Палескі край, нібы жанчыну,
Я навучу цвярозым быць,
Калі сп'янее да Айчыны.

***

Як рэкі плывуць стагоддзі,
Для часу няма мяжы.
Не спыніш, не скажаш: "Годдзе!" —
Бо час міма нас бяжыць.

Праз нас ён бяжыць,
Зваротна
Ніколі яшчэ не йшоў,
І безліч плямён і нароўдаў
Пачэзла пад плынню вякоў.

Як рэкі плывуць стагоддзі.
Імкнуцца найпрост, нацянькі,
Мы — людзі, па беразе ходзім,
А праўды не пём з ракі.

На беразе нашай долі
Стаім, на ваду глядзім,
Аспрэчваем час, павольна
Змяншаючы лік гадзін.

Шухнулі ў рэчку з берага —
Падмыла вада пясок,
Каго нам спрачаць цяперака? —
Час цераз нас пацёк!

***

Прымрою месца лобнае —

І водгалас з народу йдзе: крывавяць крані,
Стагоддзі за стагоддзямі распні Яго, распні!
Памілуй нас , о Госпадзе! даўно скрывілі шлях.
Ішла, круціла збочыла, куды дарога йшла.
А кожнаму так хочацца куды цяпер, куды?
Калі тыран над тронамі — дажыць свае гады.
І бомбамі нейтроннымі слуга заўжды Пшлат,
Ляцела над трыбунамі: збудуюць горад-сад.
Ды дзесьці зноў падумалі, Ура! Ура!! Ура!!!
Мне сніцца месца лобнае — што мы крычым:” Вараву!”
І водгалас з народу ёдзе: крывавяць карані,
распні Яго, распні!

* * *

Жахліва ісціну прымаць,
Прымаць і розумам і сэрцам,
І ведаць бездань, і прадонне знаць
і адчуваць, што святасць б'ецца на зямлі
Спрадвечнай бойкай за Любоў...
Хадзіць па краю, па мяжы,
І жыць...

* * *

"О, будь жид, горяч. О, как Розанов, и не засыпай,
и не холодей вечно. Если ты задремлешь - мир умрет!"
В.В. Розанов "Апокалипсис нашего времени"

І вечны жыд адправіцца ў дарогу,
І кола дзён закруціць небасхіл,
І стане на калені перад Богам,
Той, хто ніколі Бога не прасіў.
Але пакуль зямля яшчэ карае,
І голас Неба да людзей слабы,
І душы пачуццём сваім згараюць,
На гэтай,
на зямлі,
на грэшнай
мы павінны быць.

Вякоў вайна, гадоў крывавых спрэчкі...
І час нас працінае навывёт,
І кожны са сваёй вясковай рэчкі
Да сонца раптам ірванецца у палёт.
...і жыд пускаецца ў дарогу —
І на зямлі пакуль жывуць.

ПАЧАТАК

У гучшчынях сівых галактык,
Напачатку светабудовы,
Дух адвечны адлічваў такты,
Як гадзіннічак адмысловы.
Немаўляці выпробныя крокі
Навароджаннага сусвету —
Дух схіліўся над светлай кропляй
Біарытмаў Святога Гена.
Хіжа шчэрўўся космас дзікі,
І драпежніцкая стыхія
Разяўляла, бы пашчы дзіры,
Дзіры чорныя, віравыя...
Іскрамётная палымянасць,
Агнявісты, касмічны жар

Біўся ў чорных жэрлах вулканаў,
Правіць Хаос — ён гаспадар!
Тут — планетныя землятруссы,
Там — міжзорная таўкатня:
Метэоры ляцелі юзам,
Нібы спушчаная гайня.
І дрыжэлі сузор'і ў трасцы
Ліхаманкавых дялячынь,
І збянтэжана космас тросся
Над прадоннем гарачыні.
Дзесьці ў рухах метэарытаў
Між маланак і грываніц
Выспявалі жывыя рытмы
Светлай кропелькі дабрыні.
Кропля падала на сусвет,
На планеты ляцела кропля —
Зайчык сонечны кідай след,
Жыццятворачы першы пробліск.
Нат не верыцца, што стыхіі
Руху, полымя і вады
Нарадзілі істот — жывыя
Потым з'явіцца праз гады.
Гэта Духу наканаванне
Неразгаданым соты век
Засталося адно пытанне:
Скуль жа ўзяўся ты, чалавек?

***

У лесе жыў сярод звяроў —
І ад тугі ажно зароў.

У вёсцы жыў каля людзей —
І плакаў, плакаў кожны дзень.

Цяпер у горадзе жыве —
Штодзень то плача, то раве.

***

Там на дрэве —
Кубло.
Апусцела даўно,
Бо навокал адчаянны лямант і грай:
Прымярае крыло
На сябе птушанё,
Уважліва так прымярае.

***

У кожнага свая Айчына.
Ад першых да апошніх дзён
У сэрцы кожнага — бацькоўскі кут адзіны,
Ды кожны да чужых краёў жадзён.
Здаецца кожнаму, што недзе на чужыне
За светам,

там

квітнее вечны сад,

А ў садзе тым саспелыя ажыны,
І ловаць рукі небны зоркапад.
Амаль што кожны думкаю юначай,
Як птах, ляціць за небакрай,
Ды рэдка хто па старасці заплача
Ад выстылай духоўнай недастачы,
О, Божа, хоць за гэта не карай!

ДЫЯЛОГ

— Чаго ты шукаеш? Усё ў цябе ёсць:
Магчымасць, жанчына і дзеці...

— Ага... Але ж ведаеш, я толькі госць
У хуткаімклівым свеце.

— Ну, што ж за бяда, паглядзі навакол:
Усе мы гасцюем наездам.

— Усе — ды не ўсе: адзін гол як сакол,
У футрах другі, хоць і бездар.

— Не гэта асноўнае — дбай аб душы,
Вось дзе наш клопат галоўны.

— Даўно ужо я дбаю, ты толькі скажы:
Ці многа прыдбае галодны?

— Чаго ж табе трэба пад небам жыцця,
Сумуеш якое халеры?

— Патрэбна не мала, спачатку хаця б —
Каханьня, Надзеі і Веры.

УСПАМІН

У лесе хораша было:
Навокал — воля!
Бусёк вымахвае крылом,
Спявае долю.
Бусліны клёкат... а малэ
Таке мурзатэ
Бяжыць за поле, і далей
Крычыць заўзята:
"Бусько, бусько клекатун,
Ловіць жабу за каўтун!"

У лузе люцікі цвілі,
Нібыта сонцы,
Вянкі зялёныя плялі
Дзяўчаты хлопцам.
Лілея летам... Па вясне —
Пралескі, лотаць...
Цвіце Палессе і нясе
Птушыны сокат.

На гаманлівых паплавах
І ў дзень, і ў вечар —
Гуллівых чаіц перамах, —

Вясну скергечуць.
Цыганскі дожджык церушыць,
Вясёлка ззяе...
Яшчэ здаецца: вечна жыць
Не перастанем.
І ўсё бяжыць, бяжыць, бяжыць
Дзіця мурзатэ,
Бяжыць за хмаркаю, крычыць,
Нібыта тату:
"Дожджык, дожджык, сыпані,
Што б калюжкі булі,
По коленца брулі,
Дожджык, дожджык, секані,
Мы паедзем на калі,
Маму з поля прагані,
Тату з поля прагані,
Дожджык, дожджык, сыпані..."

ЭКАЛАГІЧНЫ ДЫПЦІХ

1

Неба прарэзала маланья —
Паскакала ўталоп па хмарах.
Асядлала ліхога каня
Чалавеча-вар'яцкая мара.
Гэта д'ябал зямлю агроб
Чорнай цемраю цяжкіх крылаў, —
Конь пад намі тады захроп,
Шлях адвечны перакрывіла.
Закрывавілі ручаі,
Засмуродзілі воды возера:
Сатана разліваў чай,
І дзіравіў планету позіркам.

2

Як клешч карослівы, паўзлі бульдозеры,
Распалошна разляталіся буслы —
Зводзілі лілею з свету божага,
І слязамі рэкі пацяклі.

Аграномы ганарыліся ўраджаямі,
Засыпалі зводкамі "Райком",
А сівы экалаг у адчай
Даставаў Чырвонай кніжкі том.

І гартаў дрыготкімі рукамі
Белья старонкі-паплавы:
— Ой, цяжкі, цяжкі на сэрцы камень,—
Не клыгычуць болей журавы.

Перапэцканы крывавыя старонкі
І паперы й Матухны-Зямлі,
Бо шугае з паднябесся стронцый
На балоты нашы і палі.

Казялец, а па-другому — люцік
Толькі на малюнку ацалеў —
Попелам прысыпаня людзі
Назвы нат не помняць на сяле.

І гартаў дрыготкімі рукамі
Ён паперу, нібыта клады:
Разлічылася прырода медзякамі —
Выраслі нагрушах жалуды!

Бо смяротны для жывога, мусіць,
Стронцыя разбэшчанага груз —
Знікне на Палессі белы бусел,
Як тады пазнаем Беларусь?

ТАМ НАД ПРЫПЯЦЦЮ

Эх, не ворана крыло над ракою той,
Не груганаў чарада там над Прыпяццю —
Гэта зорная палынь незагойная,
Гэта хмара наплыла з-пад Чарнобыля.

Не татары па зямлі дзікай конніцай,
Не Батыя табуны накап'цілі —
Гэта ў хаты да людзей гора ломіцца,

Гэта хмара наплыла з-пад Чаронобыляя.

Не ваўкі там ля ракі заскуголілі.
Не сляза цячэ з вачэй, бо чыровоная –
Гэта плача Чарнабыль па-над гонямі,
Гэта хмара праліла з-пад Чарнобыля.

* * *

Калі ў грахах угрузне свет,
І пойдзе брат вайной на брата,
Калі праз безліч чорных бед
Сумленне не разбурыць краты
І на пагібель мір спаўзе,
Нібы вужака, козкі, брыдкі
І сатана расчыніць зеў
Для вечнай, апраметнай пыткі,
І крумкачы здзяўбуць крываваыя сляды –
Ты, думаеш, што Бог разгубіцца тады?

О, не! – пашле да вас паэта,
І прыйдзе ён – і выратуе свет.

Загадка неба на зямлі,
О, ты, зняважаны паэт!
А што вы зразумець магі?
На гэтым свеце і на тым –
Нішчымны ваш адказ...

Ні з чым вы!

Каб не сказалі вы аднойчы:
“Мы ведаем, уразумелі, Ойча,
Твой промысел і вышні сэнс.
Улічвай наш наступны цэнз...”.
Так неба шле да вас паэта,
Каб вам не ўцяміць і павек:
Ён сярод вас жыве – і гэта
Яшчэ не Бог, і ўжо не чалавек.

***

Бруіцца час крыніцамі,
Цячэ жыцця ручай,
Ды з прыкрым берагам рака,
і ловіць кропелькі рука, —
І не спатоліць смагі,
Не напіцца нам,
І не канчаецца
Адчай
Радка.

ДУМА ЯЦЬВЯГА

Водарам спелых вішняў
Вабіць світанак сіні.
З хата на ганак выйшаў —
Сэрца дрыготка стыне.
Дзе сць у сяла на ўскрайку
Апошні спявае певень...
Ці іншага трэба раю? —
Хай доўжацца гэтыя спевы!
Не трэба мне, Божа, нічога,
Але ж бунтуе згадка,
Трэба спытаць у Бога:
"Хто я такі, загадка?"
Не беларус я кажуць,
А палешук этнічны —
Шлях парз душу праляжа,
І прападзе ў антычнасць...
Бо на зямлі яцьвягаў
Княжылі, панавалі,
Чорна-кывавыя сцягі
Неба запаланялі.
Дзе майго продка корань,
Адкуль маё племя выйшла? —
Сэрца смуга агорне
Пасярод спелых вішняў.
Вабіць да спелых вішняў,
Стыне світанак сіні...

Ты прамаўчаў, Усявышні —
Губляюць пытанні сілу.

ЧЫТАЧАМ ГАЗЕТ

Мільгаюць імёны і даты,
Пракручваюць кола назад.
Газетчыкі, нібы салдаты,
Наладзілі глупства парад.

Стракатых артыкулаў процьма,
Жабрацкія торбы ідэй.
Газеты, як рыбіна лоцман,
Вядзе да крываваых падзей.

І мы чарадой чалавечай,
Бы статак бязглуздых пачвар,
Натоўпамі лезем на плечы,
На голавы, як на пажар.

Абцасы, падэшвы, анучы —
Па целу, па сэрцы, душы!
Сабачыя дзеці вы, суччы,
Як можна жывое душыць?!

Балюча ўсярэдзіне - ой-кі!
Хоць падай на брук ды маўчы.
Ну, колькі ж вас, колькі ж вас,
сколькі?... —

І падлы жывой не злічыць.

ДЗВЯРЫНЕЦ

Калідорам — дзверы, дзверы...
Дзверы справа, дзверы злева, —
Там начальнікі сядзяць.
У пакоях шмат паперы
А патрэбную — не ўзяць.

Не, не ўзяць яе радзімай,
Нібы пропуск, той што ў рай,
Час — гадзіна за гадзінай,
Адчыннай і зачыннай.

Кожны кажа на суседа,
А сусед, кіўком — няма!
Так праходзіш да абеда,
Ды змарнуеш час дарма.

А пасля глядзіш — і вечар,
Плечы горбціць стома дня.
І здаецца, што навечна
Валакіта-паражня.

Што цяпер і мне да скону
Той паперы не здабыць,
Што няма нідзе закону,
Застаецца толькі піць.

І ў такіх вось калідорах
Чэргі, нібы па віно,
Растрасаюць пыл жыцця.
І растуць паперы ўтору
У дзвярынцы небыцця.

ПАМІНКІ ПА ДУШЫ

Апячэ, яшчэ раз апячэ!
Ты жывы, чалавеча, наўмысна
Апячэ і не стане лягчэй:
Вакханалія — гэта не трызна.

Горкіх оргій уедлівы дым:
Недакурак, кілішак над кількай,
Завітаў ты сюды маладым,
А застоле пакінеш з кавенькай.

Пакульгаеш далей — небыццё,
Як агонь ад агоніі прысмак.

За сталом даканама жыццё,
А гавораць, што п'янка не трызна.

Сорак дзён... І сябры пры віне:
Недакурак, кілішак над кількай...
Праляціць так жыццё, праміне —
Затрасуцца ўспамінам паджылкі.

САЛДАТАМ ТАТАЛЬНОЙ ВАЙНЫ

Мы з табой не на полі бою,
Мы з табою на полі быту.
Хтосьці харкае зноў крывёю,
Для кагосьці — ўсё шыта-крыта.

Мы з табой не на грознай сечы,
А ў пакоях сваёй кватэры,
Выпускаем запал карцечы
У Надзею, Любоў і Веру.

І ні фронту няма, ні тылу.
Рубяжом — аполённяя душы,
Што рабіць, як жыццё пастыла,
Калі кожнае слова душыць?

Мы салдаты вайны татальнай:
Мы ў сусветна-сямейнай рухнем —
Хто загіне ў баі за спальню,
Хто пазе ў бастыёне-кухні.

Сколькі згінула ў гэтых войнах —
Пераможцаў не будзе сытых:
Мы з табой не на полі бою —
Мы з табою на полі быту.

ЧАЛАВЕЧАЯ ПЕСНЯ

Я стаяў у чарзе за хлебам,
А чарга канчалася ў небе,

А чарга піхалася нагамі,
І масціла свій шлях мацюгамі.
Папрасіў я тады: о, Божа,
Дай кожнаму хлеба на кожны
Дзень.

Эх, мы воўчага роду-племені
Дзень натоўпінся у чарзе.
Налаўчыліся хапаць жменямі,
І стаяць на адной назе.

Чэргі,

чэргі

шэрагам —

шоргат

шэрых

нерваў.

Эх-ма!
Яшчэ разок!
Віна няма на пасашок?
Піва... Водкі?...

Самагон?

— Самі гонім, самі п'ём!

Не размова ж у нас — а лаянка:
Дурань дурня аслом заве.
Мы ня звыклі дарэмна каяцца,
Калі стукнулі па галаве.

Чэргі,

чэргі

шэрагам —

шоргат

шэрых

нерваў.

Эх-ма!
Чаго няма?
Што сягоння ў дэфіцыце?
Швэдры, курткі, нагавіцы?
— Чаравікі!
— Проста жах! Хутка пойдзем у лапцях.

Чэргі,

чэргі

шэрагам —
 шоргат
 шэрых
 нерваў.

Мы забыліся як здароўкацца:
 Хто апошні, хто крайні тут?
 Па патыліцы — на здароўечка!
 Уварваць бы, што там даюць:

Чэргі,
 чэргі

шэрагам —
 шоргат
 шэрых
 нерваў.

І хвалюемся, нібы рэчы там
 Раздаюцца ўвесь дзень дарма.
 Вось бяда, напірае на плечы нам
 Процьма чэргаў, людзей гурма

Чэргі,
 чэргі

шэрагам —
 шоргат
 шэрых
 нерваў.

ЗАКОН ЧАРГІ

Закон чаргі — закон тайгі, амаль што тое ж сама:
 Параскідая хутчэй другіх, пралазь на самы перад!
 Чарга — наш дом, чаргой жывём, па чэргах — мы з вусамі,
 А прыйдзе час і нажывём чаргой сардэчны верад.

Па закону чаргі білі ў морду —

Мардабойны зачнаў ухіл.

Семярых разабралі па моргах —

Растапталі законам чаргі.

І тут даюць, і там даюць — куды паспець не знаю.

Не абмінуць бы дэфіцыт, яго штодня ўсё меней.

Я і апошнім пастаю, я пастаю і з краю,

Купоны, грошы і талоны сцісну ў мокрай жмені.

Па закону чаргі білі ў морду —

Мардабойны зачнаў ухіл.
Семярых разабралі па моргах —
Растапталі законам чаргі.
Натоў людзей — натоўп надзей: другім не хопіць можа?
Вось інвалід паўзе, як танк, пікіруе бабуля.
Я дзень стаяў, канчаецца тавар, памілуй Божа!
Угробіў дзень і атрымаў пад самым носам дулю.
Па закону чаргі білі ў морду —
Мардабойны зачнаў ухіл.
Семярых разабралі па моргах —
Растапталі законам чаргі.

ДА ЧАЛАВЕКА

Хто ты ёсць?
Кім быў ты?
Кім будзеш?
Што ты варты, калі адзін?
Моц людская у слове “Людзі”?
Ці ў звароце: “О, госпадзі!”
Мо драпежнік ты, Homo Sapiens? *
Іклы, кіпці і слоў атрута...
Не адну меў ад Бога запаведзь,
Толькі помняцца ўчынкі Юды.
Штосьці помніцца — ды не тое,
Для натоўпу маралі стае —
Яны боскае слова жывое
Бяруць без часціцы “Не”.
Homo homini lupus est. **
Бог не здрадзіць — свіння не з’есць!
І забі, і пралюбдзёйнічай,
Хоць на грошык карысці маеш.
Утварай усялякае дзеянне,
Можа ў пекле канцы схаваш.
Як жывеш, чалавек moralis, ***
Што на сёння трымае сэрца?
Не дарма цябе з раю гналі —
А з зямлі куды зграі дзецца?
Homo homini lupus est.**
Бог не здрадзіць – свіння не з’есць!

Ты ішоў па зямлі кагортамі
І стагоддзі наўзбоч кішэлі –
Цябе д'ябал адзначыў ордэнам –
Трыццаць срэбнікаў у кішэню.
Далятае да неба бразгат –
Срэбра здрадніцкае не трэ?
Ты забойца роднага брата –
Семя Каіна не памрэ.

Номо homini lupus est.**

Ваўкамі будзем – па-воўчы ў лес.

* Чалавек разумны

** Чалавек чалавеку воўк.

*** Маральны

***

Брахаў сабака на ланцуг,
На злую долю.
Што не пускае ён на луг,
А ўсяк няволіць.
Брахаў штодзень па цэлым свеце —
Змаўкаў, калі давалі есці.

Калі ж стары зусім ён стаў —
Яго знялі ад ланцуга,
І прэч пагналі са двара.
—Прыйла пара! —
Рашыў кабель,
І звездаў волі жорнаў:
Цяпер
Не кормяць.

***

Крычала вока:
—Бачу я ўсё навокал.
Без мяне жыць не змогуць людзі,
І нават святла без мяне не будзе!

—О! — гэткі здзіў, —
—А гонар твой, брат, заўчасны,
Цяпер глядзі, — сказала Святло,
І згасла...

***

Не спрачайцеся, калі ласка!
Кіньце словаў грувасткі лязгат.
Кожны мае ўласную праўду:
Ваша праўда — мая таксама,
Прост ісціна паміж намі.
Хай у дыспутах сотні раўндаў
Правядзём мы з губамі ў пене,
Вы прабачце, ніхто ў накаўце
Не бывае ад моватрэнняў.
І дарэмна за словам слова:
Яго выпусціш — і не словіш!
Чырванеем, або бялеем,
Рыкашэтам злятаюць сказы,
Вось і крыўда на сэрцы вязне! —
Мы й спрацацца ячшэ не ўмеем.
Той дурны быў дзівак, няйначай,
Які словамі гэта азначыў:
Быццам спрэчка штосьці народзіць...
Годзе!

***

Далоў аблятае лісце.
Прымоўк абамлелы сад —
Вось так жа было калісьці
І сотні гадоў назад.

І сотні, і сотні тысяч
Круціўся жыцця калаўрот —
А людзі навокал тыя ж
Пад зманлівым словам: **народ**.
І гады спаўзаюць з дрэваў,

І вабяць душу пладом,
І зноў спакушаюць Еву:
Быў сад, а цяпер — Садом.
Мы літасці ў Бога просім,
Літаннем зямлі расцём.
Сьдуць халады на восень —
Расплачуцца дрэвы лісцём.

Далоў аблятае лісце.
Прымоў абамлелы сад.
Вось так жа было калісьці
І сотні гадоў назад:
Вятрыска хістаў галіны —
А час несупынна бег,
На чырвань тужлівай каліны
Зіма церушыла снег...

БАЛАДА ПРА ПТУШАК І ЛЮДЗЕЙ

*А я здесь в по те и в пыли,
Я — царь земли, прирос к земле.
Ф.И. Тютчев*

Па небе плавалі аблогі, нібы па моры караблі.
Кубло на вішні не высокай — чатыры метры ад зямлі.

Ад маладзенецкіх лісточкаў, зялёнай завязі пладоў
Ляціць пісклявы галасочак, ляціць і падае далоў.

Вакол рудое шалупінне. Адно, жывое, на кубло —
Жыццё раўняецца хвіліне, а ўжо, чуй, голас падало.

О, галапуец жаўтароты! Тварэнне сонца і святла,
Каб аглядзец сусвет шырокі — трэ проста вызірнуць з кубла.

Няслі дзіця ў пад'езд суседзі. Глядзела вокам птушаня:
“Во, у людзей таксама дзеці, а гэта значыць — мы радня!”

Матуля гэтак жа старанна люляе, песенкі пяе,
Не спіць ад вечара да рання — сваю крывінку сцеражэ.

Штодзень дзіця ў кватэры цеснай крычыла, плакала, жыло —
А птушаня спрабуе песню, і ўжо выпростае крыло.

Дзіця не хутка пройдзе сцэжкай, не зроблен нават першы крок —
Але ж з'явілася засмешка, асэнсавана быцьцё зрок.

А ў небе плавалі аблокі. Змянілі ветразь караблі.
І ў восень, выраем, далёка ляцелі птушкі ад зямлі.

Ад той, што іх узгадавала і крылы дужыя дала,
І рэжуць птушкі неба хвалі узмахам лёгкага крыла.

Дзіця палежвае ў калысцы — на дзіва кволая радня —
І адлятае ў свет не блізкі з крылатай зграяй птушаня.

Яно ляжыць, шточасу плача, і нат не думае аб тым,
Што свет шырэй за кут дзіцячы кватэры ў доме гарадскім.

І пройдзе дзесяць год, і дваццаць — заглушыць вішню пустацвет —
Тады дзіця пачне бадзяцца, каб паглядзець на белы свет.

ТУРАЎСКАЯ БАЛАДА

Гвораць каханья раней не было і ўпаміне,
Мы будзем спрачацца, бо гэта няпраўды сіло.
Спрадвеку каханне было і да веку не міне
Ні Тураў, ні Кіеў, ні нават з трох хатак сяло.
Каханне жыве там, дзе ёсць разнаполья людзі:
Мыжчына жанчыну апоўначы ўбачыў і вось —
Пачуццем заб'юцца іх сэрцы ў знямозе і будуць
Да зоркі стаяць.
А гэта ўжо значыць: каханне між іх пачалось

Цокаюць капыты —
Падымаюць пыл.
За гады забыты
Даўняй казкі быль.
Цяжка божым чадам:
Шмат на свеце зла!
Повесці пачатак

Раскажу пасля.

Ад Кіева да Турава
Па сцежачцы крутой,
Ляці, як птушка з выраю,
Ратуй, мой конь, ратуй!
Скача, скача, скача
Княжацкі слуга.
Скача, скача, скача —
Смага на губах.

Песняй не раскажаш
Пра сваю любоў.
Дзе другія княжаць —
Там ліецца кроў.
Паланянкі косы,
Як лясны пажар.
Не глядзі, што босы —
Ёсць лязо нажа.

Ад Кіева да Турава
Па сцежачцы крутой,
Ляці, як птушка з выраю,
Ратуй, мой конь, ратуй!

Маё сэрца — церам,
А душа — смала.
Я табе паверыў,
Ты мне — не змагла.
Погляд, як запалка,
Пекла не мінуць!
Што ж ты, паланянка,
Завяла ў ману?

Скача, скача, скача
Княжацкі слуга.
Скача, скача, скача —
Смага на губах.

Як звычайна проста
Сэрца падпаліць.

Калі ты дарослы
І табе баліць.
Эх, пайшла гулянка —
Карамыслам дым,
Што ж ты, паланянка,
Так даступна ўсім?

Ад Кіева да Турава
Па сцежачцы крутой,
Ляці, як птушка з выраю,
Ратуй, мой конь, ратуй!

Косы паланянкi,
Як лясны пажар.
Скончылі гулянку
На лязу нажа.
Паланянка ўпала
Пасярод звяроў,
А за шклом бакала:
Ці віно, ці кроў?

Скача, скача, скача
Княжацкі слуга.
Скача, скача, скача —
Смага на губах.

Не скажыце — трэба
Болей пра любоў.
Водгукі па небе
Чуем зноў і зноў...
Адляцяць на поўдзень
Клінам жаўрукі —
Гэту песню ўспомню,
А прыпеў такі:

Ад Кіева да Турава
Хваробы ў свеце ўсім
Такія вось, мікстурамі,
Лечацца зусім.
Скача, скача, скача
Вечнасці слуга.

Скача, скача, скача —
Самага на губах.

БАЛАДА ПРА ГРЭШНАЕ КАХАННЕ

Я чужога ў жыцці не браў.
“Не бяры, калі там не клаў!” –
Так вучылі бацькі мяне,
Не чапаў я раней.
Толькі ў долю прыйшла бяда,
Як вясною з гары вада:
Заблудзіўся сярод людзей,
І нязбытных надзей.

А здавалася – вось яно,
Тое шчасце, трымай яго!
Пахіснуліся на мурог,
Як дазволіць я мог?
Зоркі падаюць на зямлю —
А я губы івае лаўлю.
Ты ж чужым аганьком была,
Як жа гэтак змагла?

Немаведама надыйшло,
Зацямніла крылом святло,
Расчাপіла мяне тугой,
І прыйшоў неспакой.
Грудзі пышныя, нібы квет,
Перакрэслілі белы свет —
Доля вечная ўсіх мужчын:
Заставацца ні з чым.

Ранкам сябар прыйшоў, маўчыць.
Нібы воўк на мяне глядзіць.
“Дзякуй, — кажа, — дружок, за ўсё —
Ашчаслівіў жыццё.
І пячэцца да гэтых пор
Погляд чысты, нямы дакор.
Як са здрадай на свеце жыць? –
Не бярыце чужых!

КАЗАЦКАЯ БАЛАДА

Раскажы, казача, пра сваю удачу,
Пра сваю удачу – дзеўчыну- красу.
Чуеш, у калысцы немаўлятка плача,
Распусціла жонка рыжую касу.

На канюшні конік, конік вараненькі
Зачакаўся волі, цокату падкоў.

Атаман пакліча казака ў дарогу,
Выедуць станіцай у далёкі пуць.
З'едзеш ад святога роднага парогу –
Толькі сваёй хаты, хаты не забудзь.

На падворку хлопчык да цябе падобны,
Хлопец падростае, як на лес глядзіць.

Раскажы, казача, пра сваю удачу,
Пра сваю удачу – сына-малайца.
Оё, каб ты, казача, паглядзеў- пабачыў,
Як вядуць нявестку ў хату з-пад вянца.

На канюшні конік, конік вараненькі
Зачакаўся волі, цокату падкоў.

За аброць выводзіць, сядлае ў дарогу –
І нявестка й жонка горкі слёзы л'юць...
Выязджае сын твой да цябе ў падмогу,
Дома плачуць дзеці – дзеці хай растуць.

На падворку хлопцы да цябе падобны,
Хлопцы падростаюць як на лес глядзяць.

Раскажы, казача, пра сваю няўдачу –
Жыцце праляцела, шчасцейка сплыло:
З піпкаю на прызбе ты сядзіш і плачаш,
Не хапіла часу, часу не было.

Ой, каб тыя коні ў чэраве падохлі,
Эх, ты мая доля, доля казака!

СЛАВЯНСКАЯ ВАЙНА

Ехалі казакі за сяло.
Пакідалі роднае жытло.
Ухапіла дзеўка за сядло:
“Без цябе мне як жа жыць?”

Не чапай, дзяўчо, гняда каня,
Ты мне яшчэ покуль не жана,
Паглядзі кругом гарыць вайна,
Адпусці, пайду служыць!

Трэба даць вады свайму каню,
Вынясе сягоння ён с агню,
Еду не на свята – на вайну,
Трэба шаблю пагастрыць.
Бровы любай ад бяды чарны,
Над радзімай кружаць груганы,
Не было яшчэ такой вайны –
Скажа хто, ці будзем жыць?

То ж не вораг, то ж мой крэўны брат
Паўстае на нас, як супастат,
Эх, не скоро я прыйду назад –
Ты мне сына беражы.
Ехалі казакі за сяло,
Пакідалі роднае жытло.
Ухапіла дзеўка за сядло:
Без цябе мне як жа жыць?

***

Над зялёным борам каркаў чорны воран:
Малады ды хіжы, чуйны да крыві.
Гэткую навалу не здалець, не згораць,
Перш чым сохне дрэва — гінуць карані.

Ад чаго ты, сонца, на заход чырвона,
Як скразная рана ў маладых грудзях?
Адчаго вам, хлопцы, не сядзіцца дома?

Носіць вас па свеце, па чужых краях.

Падары мне доню, любая мая,
Пакахай сягоння, покуль цішыня,
Падары мне доню, — сына не хачу,
Нарадзі дзяўчыну — мужыкі к вайне.

Гэй, браткі славяне, што не раздзяліць нам?
Рызы ці сутаны, жонку ці каня —
Вяне дрэва, вяне пад адной малітвай,
Пад адзіным Богам спрэс ідзе вайна.

БАЛАДА ПРА СВАЙГО КАНЯ

Як паіў Іван каня – горка плакаў.
Як у стойла заганяў – горка плакаў:
“Мне вясці цябе, гняды, заўтра рана
Да калгаснай грамады на загану”.

Піў гарэлчку Іван – слёзы ў горле,
Ён крывёю запіваў, горам горкім
“Як пражыці без каня, і без хлеба?
Большавіцкага ярма мне не трэба!”.

“Адвядзі, Іван, каня да калгасу!” –
Загадае старшыня – няма спасу.
Замест хлеба – лебяды, горыч-зелле,
І гуляе гальшчыба шум-вяселле...

Закапаў каня іван – горка плакаў.
Крыж на ўзгорку майстраваў – горка плакаў:
“Акалеў ты без пары, коню, кося...
Закрывавілі сляды ў ранніх росах.

СКАЗ ПРА ТРЫ КУЛІ

Як ляталі кулі ў роднай старане,
Нібы пчолы з вуляў у спякотны дзень.
За жыццё кусалі хлопцаў маладых.

Бандаю празвалі тых людзей лясных.
Стрэл за стрэлам хлопне – сэрца забаліць:
Ці заспелі хлопцы голавы схіліць?
Плакала матуля: Божа беражы!
Вылятаюць кулі – трэба ж дзецям жыць!

Жыці-пажываці на сваёй зямлі,
Толькі чыста ў хаце злыдні падмялі.
Гой, забралі коней – сіратой сяло,
Закілзалі волю – сківіцы звяло.
Доля, як палонны, з торбаю брыдзе
Па чужынскім полі, то было ж свае...
І лятаюць кулі, свішчуць на мяжы –
Галдасіць матулі, покуль дзецям жыць.

Ці ж яны бандыты? – наша плоць і кроў!
Не сцярпелі крыўды – з пекла грымнуў гром,
І чырвоны д’ябал пахіснуў законы
Векавечнай праўды – сеў тырна на троне.
Дзеці ўсе па лесе праўду ратаваць!
Дзесьці на Палессі – плачам не згукаць.
На руцэ пяць пальцаў, а сыночкаў – тры!
Сабірайся, бацька, дзетак забяры!

Гостраць востры шаблі на тваіх сыноў,
Памаліся, бацька. Хай ідуць дамоў.
Колькі ў свеце праўды – рэшата вады!
Ты стары забораў бы, далей ад бяды.
Вылецела куля з дула ў галаву –
Большага хіснула... Засталіся ўдвух,
Засталося двое, нібы сінь вачэй, --
Не счакаць спакою матчыных начэй.

Вось другая куля... І сярдні ўпаў,
Крывяной кашуляй муражок прымяў.
Нікуды не дзецца ад праклятай трэццяй
Захлынецца сэрца меншага сынка.
Нікуды не дзецца ад праклятай трэццяй
Захлынецца сэрца Сына-адзінца.
Як ляталі кулі ў роднай старане.
Хлопчыкі паснулі ў беспрабудным сне.

За святую волю, за зямлю, за долю
Леглі ў чыстым полі на ліхой мяжы.
Час прыходзіць бацькаў ваяваць за долю
Трэ за зброю брацца, як без волі жьць?

ДЗЯДАМ МІКАЛАЮ І ПЯТРУ

Доўгія провады — горкія слёзы.
Я адчуваю міжволі смугу:
Здрыгне перон ад гудка паравоза,
Ды скаланецца ад колаў чыгун.
Потым павольна, нібыта з надрываю,
Рух набірае пануры цягнік,
Здоўж палатна сцэле сіваю грыву,
Сіплы гудок, нібы распачы крык.
Поезд паўнютка не вінаватых,
Толькі й віны, што рука ў мазалях —
Стогнуць жалобай тутэйшыя хаты,
Так, што не ўчуецца крык жураўля.
Хоць на крыжах гругановая зграя,
Могілі — месца на зайздасць жывыма:

Мёртвых пакуль што ніхто не чапае,
Двойчы не сходзяць у дамавіну...
...Знік паравоз ужо, сёння — электра,
Дзізель на крайні выпадак цяпер,
Толькі ўсё едзе і едзе ў калымскае пекла
Дзед па забытую смерць.

***

І прыйдзе смерць, як паратунак,
Калі здакучыцца жьцьцё,
І светлы шлях ад чорных думак
Адчыніць небыццё,
Разгорне зорныя прадонні
Грыбінь нябёс —
Жьцьцё тады не абароніць
Мост слёз.

***

Ад калыскі да турны,
Ад пачатку да канца —
Шлях не вельмі доўгі.
І ад торбы, ад турмы,
Ад жабрацтва, ці вянца
Не ўратуюць ногі.
І гаркоту не зрачэш,
Не замоліш долі —
Бо жыццё заўжды цячэ
Супраць нашай волі.

***

Боль дадзены чалавеку для таго,
Каб разумная душа аберагала цела.
Цела — узлётная пляцоўка для душы,
З якое яна адпарўляецца ў нязведанныя вышыні,
І, калі пазбавіцца яго,
Як спутнік пазбаўляецца ракетаносьбіта,
Будзе выконваць у іншых, вышніх сферах,
Нейкі свой абавязак.
Для гэтага дадзены чалавеку фізічны боль,
А для чаго існуе яшчэ і боль душэўны?
Гэтага не ведае ніхто.

ТУПІК

Чалавек ішоў па дарозе жыцця.
Ён увесь час кіраваўся прама.
У многіх месцах дарога перакрыжоўвалася іншымі.
І на кожным скрыжаванні ляжаў вялікі камень,
На якім быў выгечаны надпіс:
Куды вядзе гэтая дарога.
Ён не звяртаў ніякай увагі на надпісы,
Меркаваў,
Што прамая дарога абавязкова куды-небудзь выведзе...
І вось яго дарога скончылася.

Пры канцы ляжаў вялізны валун,
А на ім высечаныя літары:
“Не заўсёды прамая дарога куды-небудзь выводзіць!”
Ён аглянаўся ў сваё пражытае і яму стала прыкра:
Чаго ён выбіраў прамую дарогу — яна завяла ў тупік,
А колькі няпройдзеньх шляхоў засталася здаду...
Але на яго гадзінніку выйшаў час —
І прайсці іх немагчыма.

СУПРАЦЬ ВЫХАВАННЯ

Можна прыняць адзінае правіла
Чалавечых узаемаадносін:
Не перашкаджай жыць другому,
Не вучы яго жыццю па свайму шаблону.
Што дабро для цябе, для яго — зло,
Што шчасце для аднаго — бяда для другога.
Кожны чалавек сам ведае:
Як яму жыць.

Ніхто не мае права нас вучыць
Як нам на свеце жыць.
Ні стары, ні малы,
Ні бацька, ні маці,
Ні адзін чалавек, ні нават грамадства —
Ніхто не мае права нас вучыць
Як нам на свеце жыць,
Бо ўсе яны жывуць разам з намі,
І ніхто з іх не быў яшчэ па-за смерцю.
Ніхто з Вялікіх гэтага свету не мае права нас
Вучыць як нам на свеце жыць.
Бо ўсё, што яны пісалі, пісалася пры жыцці,
І яны не былі яшчэ па-за смерцю, і не ведаюць:
Як гэта адазвалася там?
Вы скажаце выпрабаванне часам? —
Але ж наш зямны час ніколі не бывае па-за смерцю,
І не можа знаць, што патрабуецца пасля жыцця.
Ніхто не мае права нас вучыць
Як нам на свеце жыць!
Адзін Бог мае гэтае права,

Бо толькі Ён ведае,
Што патрабуецца па-за смерцю,
Бо толькі Ён — пасля жыцця.
Адзін Бог, і той, хто прыйшоў ад Бога.
Але хто ж з нас можа паказаць неаспрэчнае падсведчанне,
Што ён прыйшоў ад Бога, а не ад д'ябла? —
Ніхто!
Значыць, толькі Бог,
Толькі адзіны Бог, і дзесяць Яго запавядзей...

ЯШЧАРКА

Я заўважыў у траве яшчарку.
Дагнаў яе і прыступіў хвост чаравікам.
Адпусціў - і яна дала дзёру.
Прыглядаюся: дзе ж яе хвост?
А яго няма!
Не заўсёды тое, што павінна адкідваць хвост -
Пазбаўляецца яго ў час паратунку.
Яно пабегла, якім і было,
А ты - муліш вочы,
І шукаеш у траве адкінуты хвост.

***

Ты бяжы да мяжы,
Бяжы далей,
Бяжы бліжэй,
Але ж — даражы дабрынёй людзёй,
Але ж — жаўрукі беражы надзей,
Але ж памажы,
Каму жыць цяжэй!

ПАДАННЕ ПРА АДНО КАХАННЕ

Раптам змаўкалі птушкі. Абрываліся іх галасы на самай
высокай ноце. Стоена-здзіўленныя ўслухоўваліся яны ў незямныя гукі,
які паступова авалодвалі прасторай. Ён пачынаў спяваць. Сціхаў

ветрык і ласкава расцілаўся каля яго ног — слухаў. Хілілся зёлкі бліжэй, каб не прапусціць ніводнага гуку. Сонца, здавалася, запавольвала свой ход па небасхілу, ураджанае анёльскімі мелодыямі. Уся прырода: дрэвы, птушкі і людзі — усё слухала, заварожанае голасам ягонага сэрца...Толькі яна адна нічога не чула.

Ён браў у рукі пэнджаль, даставаў мальберт з фарбамі. Палатном расцілаўся сусвет пад нагамі і распальвалася натхненне ў грудзях. Яркія мазкі — срэбныя, смарагдавыя і залатыя клаліся адзін за адным. Вымалёўвалася нешта боскае. Аблогі спускаліся з нябёсаў і раствараліся ў дзівоснай выяве... “Гэта наша магчымая будучыня” — гаварыў ён. І тысячы вачэй глядзеліся ў казачныя краявіды і адшуквалі там абрысы свайго шчасця — толькі адна яна нічога не бачыла.

Тады ён пачынаў гаварыць ёй пра гэтае шчасце. Словы цяклі, пераліваліся блакітнымі ручаямі, іскрыліся ў сонечных промнях і падалі, падалі з неба знічкі, прывабленыя зямной усеабдымнай прыгажосцю. І святая сыходзіла на зямлю. Усё наўколле поўнілася спевамі, расцвечвалася вясёлкавымі фарбамі, усё радавалася і смяялася — толькі ў яе душы гэта не знаходзіла ніякага водгуку. Яна адна нічога не адчувала.

І ён замаўчаў...

У сэрцы захлынулася песня, выцвілі фарбы і выцяклі слязамі з яго ўсе словы. Ён захліпнуўся адчаем і анямеў навекі. Ён зразумеў, што не зможа больш спяваць так, каб замаўкалі птушкі, не зможа маляваць так, каб ангелы зляталі на ўрачыстае свята мастацтва, не зможа гаварыць пра шчасце, каб падалі з неба знічкі — таму што ў сэрцы пуста.

І толькі тады яна адчула, што нешта страціла назаўсёды, і толькі тады яна паверыла... Ён сапраўды кахаў яе...

Але ўжо было позна.

ТАК БУДЗЕ

Аднойчы,
Калі ты прыпомніш гэты вечар,
Як прыпамінаюць дзяцінства,
У якім не бываюць двойчы,
І вецер
Засіфоніць праз шчыліну ў акне,
Выдзьме астаткі цяпла з душы і сэрца,

Расшпурляе пачуцці, нібы смецце —
Ты падумаеш пра мяне,
І зразумееш,
Што ты мяне моцна пакрыўдзіла —
Табе стане нясцерпна балюча,
І табе не памогуць людзі,
Ніхто з жывучых...
І з твайго твару бядою сплывуць вочы —
Гэта будзе,
Аднойчы.

***

Ты падарыла гарачліvasць цела,
Але аддаць забыла сэрца,
Хоць на дзянёк, хоць на гадзіну —
Ты так хацела!
І б'ецца сэрца
Ў паняверцы
Сірацінай.

***

Упала божая раса
На жоўтае калоссе,
Забытае над пожняю:
Сляза
Здалося
Кожнаму.

***

Як прышчэміш палец — не раві ад болю.
Тады будзеш плакаць, як зашчэміш долю.

***

Ноч. Цемень.
Хоць вочы выкалі.
Аспрэчваю тэму:
Кахаць адвыклі мы?
Бяссонніцу лаўлю за хвост —
Не ловіцца.
Ад цяжкіх думак ложка, нібы мост,
Ломіцца.
Рань. Золак
Размалёўвае нябёсы, нібы алоўкам.
Як на гарачай плойцы
Нервовыя валокны —
Войкаю...
Ціш... толькі
Выхліпвае сярэдзіна:
За долькай долька
І да болек душа
З'едзена.

МУЖНЫЯ

Ну што ж, прабач,
Апраўдвацца не буду,
Не буду я тлумачыць
Сваё памкненне, пачуццё —
Дарэмна ўсё!
А гэта значыць:
Рассудзіць нас жыццё.

І пойдзем вольныя
У розныя бакі,
Задаволеныя:
Не з рукі.

Пацягнуцца гады,
Нібы вагоны на станцыі таварнай,
І зноў сюды
Нас лёс прыгоніць,

Нас выпадак заверне
Адзін да аднаго.

Сустрэнемся.
Паглядзім у вочы
І нічога не знойдзем,
Што раней было —
Сплыло.

І пойдзем да хаты злыя:
Ты замужам,
І я жанаты...
А хто вінаваты?
Ты і я — ты я ж...

ПАРАЎНАННЕ

Нібыта кульгавы жораў,
Які ходзіць па разоры
Жабаў ловіць, чарвякоў —
З кожным крокам голаў хіліцца далоў.

Так і мы ў жыцці блукаем,
Чаго трэба нам — не знаем,
І да скону ўсё кульгаем і кульгаем
Як па купінах гадоў.

ДАРОЖНАЕ

Нічога нікому не кінуў,
Нікому двух слоў не сказаў...
Чыгунка — мелодыя гімну,
Расстання жыццёвы вакзал.
Імчыцца насустрач дарога,
Рэжа лёс, як нажом, па жывым,
Як вужака ўпазае трывога,
І злятае з душы херувім.
Непрыветныя водбліскі станцый,
Разнервованы грукат калёс —

Не чакалі мы гэтак растацца —
Хай вязе ў невядомае лёс!
Першы раз я адзін на дарозе,
Між людзей першы раз я адзін,
Нават позірк старонні марозіць,
Хоць зусім на людзей не глядзі.
Але ступіць з перона звычайны,
Выпадковы начны пасажыр:
— Што ж ты так захліпнуўся адчаем?
Ну, браток, не маўчы, раскажы?
Усяго спадарожнік, не болей
І прыкмеціў вачэй неутул,
Паглядзіць спачувальна і з болем
Запытае: “Куды ж ты, адкуль?” —
І тады да маёй адзіноты
Мнагалюддзе прысядзе яго —
Рассмяецца, суцешыць, а потым —
Стане райскім куточкам вагон.

ВОЧЫ

Вочы блізкага чалавека,
Сярод ночы зірнеш — прыкмецяцца,
Вочы маці, ці любай вочы,
Ад якіх святлей чым ад месяца.
То жаночыя, то дзявочыя —
Вочы воўчыя адварочваюць,
Берагуць ад варожых воч,
Што драпежна жырыцца ноч.
Пойдзеш прэч ад свайго парогу,
Павандруеш па белым свеце —
Вочы моляцца на дарогу,
Іх малітва аб родных дзецях.
Заклапочаныя твая вочы,
Вочы матчыны ў лёс дзіцячы
Пільна ўгледжваюцца сярод ночы,
Кожным крокам бяду прадбачаць.
То жаночыя, то дзявочыя,
Ні спакою ў іх, ні супыну,
Покуль свецяцца гэтыя вочы —

І чужына сагрэе сына.

КІШЭННЫ ЛЁС

І няўцямны мой і разбэшчаны,
Выпадкова-трагічны лёс,
Ты прайшоўся па сэрцы трэшчынай,
І да зорак мяне аднёс.

І цяпер я праз гэту шчыліну
Углядаюся ў небасхіл,
Адчуваю сябе мужчынаю,
Што мне ўсё-ткі хапіла сіл.

Што сабе ані ў чым не здрадзіў я,
Хоць гудзелі, нібыта рой,
Дабрадзеі нашэпт-парадамі —
А выслухваў я голас свой.

І няўцямны мой, і разбэшчаны —
Як адплата — кішэнны лёс,
Ты прайшоў, як па сэрцы трэшчына —
Ліхаманіць душу ўразнос.

Добра ведаю: наканована —
Не пражыць ані дня інакш!
Толькі я не клянупу жыццё маё,
І не ваплюся жыццём вашым.

ТРЫ ДНІ КАХАННЯ

Першы дзень — і мы ў абдымках гарачных
Сэрцамі выпытвалі любоў.
Небным шляхам па дарозе зорчнай
Адцяталі ў вечнасць, нібыта дамоў.

Другі дзень — штодзённасцю замучаны
Глянулі сцяжэласцю павек —
І пачулі музыку разлучыны,

Баццам з першага балесны здзек.

Штосьці пахіснулася трывалае,
І з душы скацілася далоў,
Родная, каханая, трымай мяне,
Покуль трэці дзень не надыйшоў.

Ён абрушыцца навалай навальнічнаю,
Ён маланкаю забліскае ў вачах,
Шугане ён так, што і не сніцца нам —
Будзе смешным сённяшні адчай.

***

Позненька, раненька... Дзе ты, каханая?
Горнуцца словы да сэрца пяшчотаю.
Птушкай бяскрылаю б'ецца пытанне:
Дзе ты, каханая,
што з табой?

Непагадзь вуліцу перапалосквае.
Холадна. Хіліцца клён да бярожкі.
Дзе ты, жаданая, мной не спазнаная,
Дзе ты, каханая,
што з табой?

Вечарам, раначкам... Дзе ж ты, каханая?
Слухаю водгукі — дождж у акно,
Ноч я прагледзеў, прыходзіць світанне —
Цябе не відно...
Дзе ты, каханая?

***

Я не думаў, што ў шчасця прысмак
Не салодкі — а гаркаваты.
Што яно пасядзіць на прызбе
І шчыбуе далей ад хаты.

Запрасіць бы паважна ў госці:
“Калі ласка, праходзь на покуцы!” —
Збегла зноў на карысць кагосці,
Не злавіць, як зубамі локаць.

Не прысядзе пад абразамі,
Не спакусяць яго пачастункі,
Нанач гледзячы ў снежную замяць
Павандруе вар’яцкай думкай.

Я не верыў, што ў шчасця прысмак,
Нібы вусны твае гаркавы,
Я каханнем заўзята трызніў —
А застаўся з дурною славай.

Мо таму невылоўнае шчасце,
Што яно адно ў чалавецтва —
А да кожнага трэба папасці
Ці на старасці, ці ў маленстве.

Гэта гора адно не ходзіць
Па жыццёвых шляхах-дарогах,
А з сабой дзіцянятак водзіць,
І прыходзіць заўжды аблогай.

І спрадвеку ніколі ў лёсе
Не чакае зімы, адчаю,
Як заедзе ў двор на калясах,
На калёсах і ад’язджае
Вокамгненнае наша шчасце.

Зстанецца на вуснах прысмак
Не салодкі, а гаркаваты,
Так заўсёды, бо ныня й прысна
Не засе джваецца ля хаты.

***

Выпадкова знаходзяць падковы,
Гавораць, — на шчасце знайсці...

Але пгчасце не выпадкова
Трапляецца на жыцці.
Можна знайсці капейку,
Нават і цэлы клад.
Але чамусьць спрадвеку
Шукаюць сардэчны лад.
Хоць лад той не выпадковы:
Любоў — не валун на шашы,
Каханне — для пгчасця падковы,
Як знойдзеш — век беражы.

ЗОРКІ ЗОЛУШКІ

Прычоска, нібы ў Золушкі,
Я глянуў — і знямог:
У косах сонца золатам
Акрэсліла слядок.
Там сонечныя зайчыкі,
Вясёлкі пераліў.
Я дакрануўся пальчыкам —
Нічога не злавіў.

Мядзьведзіца Вялікая
Згубіла зоркі дзве.
Па небе блудзіць, клікае —
Не знойдзе іх нідзе...
А дзеці той Мядзьведзіцы
Не ў вышыні цяпер —
У завушніцах свецяцца,
Падораных табе.

Я рукі ўперад выцягну —
Застукаціць у скронях:
З нябёсаў зорка вечнасці
Не падае ў далоні.

І вочы незабудкамі
Глядзяцца ў сэрца мне.
Вясёлымі минуткамі
Маё жыццё міне.

***

Ну што ж, прысядзь, паразмаўляем
З табой, уласная душа:
Каго сягоння мы кахаем,
Каго сто год назад...
Спярша
Скажы, душа,
Ты сумавала
У тым жыцці па гэтым?
Ты свой славянскі боль крычала,
Калі штэ не была паэтам?
З якім ты целама існавала,
І дзе яно цяпер ляжыць?
Скажы, душа, як там кахала?
Скажы, з любоўю цяжка жыць?
Маўчыць...

***

... так душа пакідае цела,
Адыходзячы ў зорны шлях,
Азірнецца яна нясмела
І падумае спакваля:
Гэтым целама любіць хацела,
І балела мне гэтым целама,
З гэтым целама жыццё была.
Адбалела яно, змярцвела —
І душа пакідае цела,
Адлятаючы ў вечны шлях.

Назаўсёды яго кідае
Прад няведамаю дарогай,
Апавітая чорнай смугою.
І куды адляціць — не знае:
Мо да д'ябла, а мо да Бога,
Мо да пекла, а мо да раю —
І не зменіш ужо нічога,
І надзея, як свечка, згарае,
Бо душа пакідае цела

Растрывожанае неспакоем.

Так і людзі на свеце белым,
Развярэджанья тугою,
Не аднойчы сумленнем бачаць
Недасяжнай каханай вочы,
І слязой, як агонь, гарачай
Апякаюцца не аднойчы.
Іх сумленне хістае сусветы
Святым Духам такіх начэй
І святло ад вачэй Запаветам
Нечытаным, Навейшым, пячэ.
Па жыццёвай ідуць дарозе:
Мчаць наперада, глядзяць назад,
Як вар'яты ў тузе-трывозе
На каханне сваё глядзяць.
І яно не аднойчы гляне
Сэрца праўдаю адбалелай —
Так кідаюць яны каханне,
Як душа пакідае цела.

***

Гарэў агонь маёй душы,
Я зваў цябе адвечным болям.
А ты сказала, не пішы
Мне пісьмаў гэтакіх ніколі.
Не парушай ты мой спакой,
Не апякай былым жыданнем,
Жыццё не выправіш са мной,
А шчасце - зноў яно абмане.

Я адыйшоў пакутна ўбок,
Гарэў агонь, і мне балела.
Калі б я растлумачыць мог,
Што для душы, а не для цела.
На скаразняках другіх вятроў,
Чужога, стылага дыхання,
Праз год скажу табе: "Здароў!
Тут попел ёсць, ён не абмане!"

***

Спаліць усё! Паштоўкі, фатаздымкі
Гараць агнём звычайным, нібы дрэвы...
Спаліць усё! І калі разам з ім ты —
Маімі не надыхаешся словамі.

Спаліць усё? Каб быць хутчэй з другімі?...
Агонь зжарэ пачатак і канец.
Спаліць усё! Нерон спаліў паў-Рыма,
Каб вечны горад меў яго дварэц.

ПРЫКМЕТЫ

Аблачынкаю сонца ўмываецца.
Абуджаецца птушак мова,
І ад дрэў адбягае цень, —
Расчынаецца
Новы
Дзень.

Сінь паветра наскрозь прагрэта.
Збегшы ў цень ад заедлівага авадня,
За ракою стайлюць каровы —
Значыць гэта
Што дня
Палова.

Адпылаў небасхіл, адгарэў
Зноў заквакалі жабы ў канаве,
Моладзь з песняй на танцы ідзе —
Пастарэў,
І канае
Дзень.

Вёска спіць. А дзівак-паэт
Пераводзіць на вершы чарніла,
І рыфмуе каханую з поўняй, —
Неўпрыкмет
Наступіла

Поўнач.

Тэцці спеў. Захліпаюцца пеўні,
А ў яго не канчаюцца вершы,
І вястуюць пра хуткі свіданак —
Адным з першых
Сустрэў ён
Світанак.

***

Нарадзіўся я двойчы на свеце:
Першы раз — пад пранізлівы плач,
Нарадзіўся звычайна, як дзеці,
Пра другі раскажу апасля.

Заглынуў мокрым ротам паветра
І, зірнуўшы варожа на свет,
Я заплакаў, а з космаса не траў
Даляцела, што будзе паэт.
У знямозе ляжала жанчына —
Чырванела крывёй прасціна,
Ён сказаў: “Вы маеце сына”, —
Гэта сын не зусім яшчэ я.

Нарадзіўся я двойчы на свеце:
Першы раз — пад пранізлівы плач
Нарадзіўся звычайна, як дзеці,
Другі раз — нарадзіўся пасля.

Другі раз — нарадзіўся дарослым,
Захлынуўся сваім пачуццём,
Боль працяў навывёт, як марозам,
І адтуль пачалося жыццё.
І стаяла насупраць жанчына,
Усміхалася шчыра душа —
Зноў я плакаў дарослы мужчына:
Нараджала паэта яна.

***

Ты кажаш, паэты неносяць берэтаў,
Аносяць берэты адны мастакі.
Я згодны, хоць розняцца, толькі не гэтым
Абедзьве аднолькавых творчых рукі.

Паэты па сэрцах гадуюць сусветы,
Адорваюць светам пацёмкі душы.
І што б маляваў твой мастак без паэта,
Калі б на зямлі той не жыў, не грашыў?

Спачатку было векавечнае слова,
А пэндзаль? Ён потым прыходзіць, пасля...
Паэт адшукае і сэнс і аснову, —
Мастак пакладзе іх на бель палатна.

***

Калі стане паэту балюча,
Калі зойдзеца сэрца — няўсцерп, —
Ён не будзе слінява канючыць
А напіша крывёй сваёй верш.

Калі радасць на сэрцы ў паэта,
Як заб'е пачуццё цераз край —
Засмяецца ён вершам, — і гэта
Ён пасля на ўвесь свет заспявае.

Так жыве між агнём і між лёдам,
Між зямлёю і небам спаміж,
Нехта кажа: “Ён выйшаў з народу” —
Але ж вершы? Адкуль яны родам? —
Не бывае ў паэзіі меж.

3 РАЗМОВЫ

— Не трэба нам вашыя песні,
Пакуль не хапае хлеба —

Паэзіі нам не трэба, —
Адкажа ратай і цесля.

Паэт праглынае крыўду
І думае так: што песняй
Жабрацтва душы прыкрыў бы
Ратаю, сабе і цеслю.
Удосталь як стане хлеба —
Збяднее на песні неба.
Як хлеба зусім не будзе —
І песняй душу не абудзіш!

— Не трэба вам нашы песні,
Пакуль не хапае хлеба
Паэзіі вам не трэба?

Жывіце ж на свеце цесным,
Жывіце, ратай і цесля,
Жывіце без нашай песні —
Бяздушныя не ўваскрэснуць!

***

Паэт спяваў — а людзі ў крамы йшлі.
Ён зваў — да храма.
Паэт спяваў — яны душыліся кавалкам каўбасы,
Сварыліся за грамы.
І ўсё дзівіліся: “Чаго спявае ён?
Чаго ён пасылае нам праклён,
Мо хоча хлеба?”
Адказваў ён: “Не трэба!
Хоць зрэдку пазірайце вы на неба”.
Паэт спяваў, ён гаварыў пра Божы суд,
І пагражаў,
І штосьці ўспамінаў пра Каіна,
І зваў пакаяцця вось тут,
Пака яшчэ не хутка суд.
Ён гаварыў, што прыйдзе час,
Ён ратаваў,
Ён апярэджваў нас...

Паэт спяваў, ён зваў людзей да Бога —
А людзі слухалі, і ў песнях не пачулі анічога.
Іх душы асыцелі ад яды...
І, нібы лісце з дрэў, зляцелі ўдалеч
Адпушчаныя Госпадам гады.
І час прыйшоў, і суд настаў...
І людзі ўспомнілі тады:
Паэт спяваў...

***

Не ахвярую верш нікому,
Не маю права:
Ні родным, блізкім, ні знаёмым.
Дзеля забавы
Ніколі вершы не пісаў я —
Крывёй і болям.
Касіў былёнг і разнатраўе
На полі долі.
Жыццё лажылася радкамі,
Каса звінела,
Калі находзіла на камень
Нутром збалельм.
І што ў тых вершах засталася
Майго, на потым —
Дык там з паловаю калоссе,
Работа з потам.
І Сейбіт прыйдзе і адвее
Штосьць для патрэбы,
Палову спаліць, а насенне
Пасее ў глебу.
Не прысвячу нікому верш,
Не маю права,
Бо нават не пісаўся першы,
Дзеля забавы.
Нібыта цацку падарыць
Радкі пііту,
Калі душою не гарыш —
Свае нібыта.
Хто б з вас, ахвярнікаў такіх,

З імпэтам і запалам,
Мог падарыць не мёртвыя радкі –
Рукі кавалак!

АНАТОЛЮ СЫСУ

ахвярую

Музаю чорнай вянчаны,
Заручаны д'ябальскім злом,
Брыдзеш у разгуле п'яным
І душы вядзеш на злом.
А Юда — не той, хто чорны,
І жyd — не гарбаты нос,
А той, хто ў вясёлых жорнах
Расплюшчыць славянскі лёс.
І ты сярод іх найпершы
Прыблудны Іскарыёт:
За трыццаць прадажных вершаў
На здзек аддасі свой род.
І што ў цябе там, пад маскай —
Са скурай хіба сарваць:
Жыдоўская хіжасць ласкі,
Пярэварацень, паяц?
Па душах людскіх і сэрцах,
Нібы пад нагамі брук.
А потым паплачаш вершам —
І ўсё гэтак лёгка з рук.
Папера і болей сцерпіць,
Баліць не табе — жывым!
Скажы, ты не пішаш вершы
Крывёю чужой душы?

ПЕСНЯ ПРА ПАЭТА

Вершы пішуща, пішуща, пішуща, пішуща...
Спяраша пішуща лёгка, бо пішуща вершы, як дыхаецца.
Апасля, як той воўк, што радкамі-сцяжкамі абложаны —
Ні апошні твой верш, ні першы табе не паможа ужо.

Ацяжараць баластам душу векавечныя вобразы,

І свядомасць балюча атручана смагай да абразоў.
О, Прачыстая Дзева-Марыя, збавіцелю Хрысце мой!
Не адрыньце, нідзе не пакіньце паэтаву ісціну.

У жыцці — ён дзіця, немаўля, — гэта ж слова ад вас ішло.
Была цемра спярша, было слова пасля, а за ім і жыццё пайшло.
Ён не свет — ён паэт, і пасланы багамі, каб сведчыць іх,
Ён як той Іоан, яго слова — ёсць плоць, плоць Спрадвечнага.

Вершы шчэрацца, шчэрацца, шчэрацца, шчэрацца пашчамі.
Ты яшчэ радок, шчэ радок, шчэ радок — у пастку сам.
Ты пракладваў свой лёс адмыслова пагубнымі вершамі,
Пазаўчора збылось: вершы поўныя слёз надмагіллем завершаны.

Вершы пішуцца, пішуцца, пішуцца, пішуцца...
Спярша пішуцца лёгка, бо пішуцца вершы, як дыхаецца.
А цяпер, як той воўк, што радкамі-сцяжкамі абложаны —
Ні апошні твой верш, ні першы табе не паможа ужо.

***

*   *   *

Am   F   E   Am
На жыцця дарозе крыж стаяў высокі.
A7   Dm G   C   Am
Воран на парозе горача крычаў:
A7   Dm G   C   Am
Чалавечай долі не абмінеш бокам,
Am   F Am   E   Am
Завядуць дарогі   да свайго крыжа.

Там цябе чакае злым сабакам здрада.
Брэша на паветра, рвецца з ланцуга.
Там на тваёй ніве жыта збіта градам,
І бур’ян на полі чорны, як груган.

Так нясе нперад несупынным жыццем.
Выкіне на бераг крыжынай ракі.
Там на ясны вочы коршак гострыць кіпці,
На пяшчотны рукі берагуць цвікі.

3 ПЕСНІ

Сядай, калі ласка, слухай:
Змаўкае на струнах песнь.
Мяцеліца, завіруха —
Пачуццям у сэрцы цесна.
А песня ляціць па свеце,
І словы разносіць вецер.
Вандроўнік камусьці шэпча:
Прашу, цябе, не забудзь.

Давай паспрабуем разам
Мелодыю спець такую,
Каб сэрцы, душа і розум
Зліліся ў адно жывое.
І словы падхопіць вецер,
І будзе лятаць па свеце
Паднебная наша песня,
Давай, пачынай хутчэй!

РУЖА ВЯТРОЎ КАХАННЯ

Дзе сэрцы ў знямозе гадалі
Свой лёс па рамонках любові —
Вятрыска выгуліваў далі:
Пялёсткамі шчасця не зловіш!
Насіўся вецер па зямлі,
насіўся вецер...

Там двое ўлюбёных стаялі
Ў рабінавай чырвані дня —
Абшарыў вятрыска абшары,
Прылёг адпачыць на губах.
Насіўся вецер па зямлі,
насіўся вецер...

Ад шэпта іх губы дрыжалі,
Ад сэрцаў зыходзіў давер.
Мароз на ваконнай скрыжалі
Акрэсліў лазуравы верш.

Насіўся вецер па зямлі,
насіўся вецер...

Шпакі прыляцелі ў нядзелю.
Пад срэбраны звон ручаёў
Каханья песню запелі
На ростанях зорных вятроў.
Насіў вятрыска зноў і зноў
словы любові.

РАЗДАРОЖЖА

Побач. Поруч. Позна!
Хлешча ў твары дожджык.
Небу трэба бліскавіцы.
Што там, потым? Дзесьці выйдзем.

Камень. Надпіс. Скрыжаванне.
Тры напрамкі -- тры жаданні.
Доўгі роздум на світанні:
Камень, надпіс, скрыжаванне.

Лева. Права. Прама.
Шчасце. Згуба. Слава.
Конь маўчыць, дадолу голаў –
Ты крычыш дакору словы.

Слова. Водгук. І каханне.
Нечаканае аджланне.
Не блукай душою ў лёсе,
Калі слова не здалося.

Побач. Поруч – шчасце,
Нібы боскае прычасце.
Палыхае бліскавіцы –
Мы спяшаем дзесьці выйці.

***

Давай пастаім з табою
У бездані на краю!
Знай, шчасце бярэцца з боем,
Звычайнае і зямное,
Як водблеск таго ў раю.

І воін ты сам і вораг:
Ваюеш жыццё сябе.
Хай выдзяўбе вочы воран —
Не скончыцца барацьбе.

Давай, рызыкнём па краю
Прайсці, па лязу мяжы.
Павольна душа згарае,
А хочацца доўга жыць.

Над пеклам і пад эдэмам
Праляжа агністы шлях.
Збаўлення шукаць хадзема
Ад путаў зямнога зла.

Вачніцы аслепіць вечнасць —
Адкрые духоўны зрок.
Няма выпадковай стрэчы,
Руку пакладзі на плечы
І зробім мы першы крок.

ІМЯ

Што значыць імя ў чалавечай долі:
Сугучча адно, ці болей?
Штотраза прыходзіш другая,
Толькі імені не мяняеш:
Глядзішся вачамі сінімі,
Завуць жа заўжды - Арынаю.
Імя застаецца вечным,
Як зоркі на шляху млечным.
Як любоў між людзей зямная,

Што значыць імя - не знаю.

Што значыць імя ў чалавечай долі:
Сугучча адно, ці болей?
Праменьчык святла, што вядзе на волю,
Ці пастка зямной юдолі?
Маяк у жыццёвым моры,
Ця прыкрая кропля гора?
Слязам жа цячы па твары,
І соллю тачыць аблічча.
Імя тваё будзе сніцца
Прывабліва-мройнай марай.

ТУГА АБ КАХАНАЙ

На краю абветраннай зямлі,
Дзе нябёсы сіні і высокі,
Дзе ніколі людзі не былі –
Там жыве адзіная далёка.
Церам там блакітны за аблогі,
Там анёлы з белымі крыламі,
Там мяне каханая далёка
Сумнымі чакае венчарамі.

Заўтра я ці буду паміж вас? –
Мне пакуль што гэта не вядома:
Паасобку кожнага ў свой час
Нас аднойчы пазавуць дадому.
Я пакіну грэшную зямлю,
У вандроўе доўгае пушчуся.
Над палямі птушкай палячу,
Пушчамі радзімай Беларусі.

На краю абветраннай зямлі,
Дзе нябёсы сіні і высокі,
Дзе ніколі людзі не былі –
Там жыве адзіная далёка.
Да каханай на калені я
Прыпаду стамлёнаю душою:
Як, скажы, ты без мяне жыла?

Як нам добра , любачка, з табою.

***

Долі дзве — дзве палавіны
Аднаго быцця.
Мы з табою жыць павінны
Вогнем пачуцця.
Калі дрэва пазбаўляюць
Родных каранёў —
Век тады не прычкакае
Яблыня пладоў.
Не адзеліш дзень ад ночы,
Смейся, хочаш — плач,
Я збавіцель твой аднойчы,
А заўжды — “палач”.
Я прашу, не трэба плакаць,
Слёзы — не грашы,
То за вечнасць наша плата:
Высілка душы.
Дзве душы — дзве палавіны
Схлынуцца ў адну.
Дзе жанчына, дзе мужчына? —
Языкі агню!

***

Душа, нібы птушка ў клетцы,
Ірвецца яна на волю.
У клетцы можна сагрэцца,
Ды толькі лятаць – ніколі.
Душа нібы птушка ў клетцы,
Ёй клеткай – жывое цела.
Гядзіцца з-за кратаў сэрца
На свет паласата-белы.

***

Раяцца думкі ў галаве —
Ізноў прыйшла бяссонніца.
Мінулае ў начы заве —
Сумленне ў дзверы ломіцца.
І сэрца рвецца ад грудзей,

Каб выправіць памылкі мукія.
Ды час не кідае надзей,
Што зроблена — навек, на мукі нам...

***

Вочы сінія
У цябе...
Зваць - Арынаю
І цяпер.
Што ж ты, любая,
Не завеш?
На загубу мне
Гэты верш.

У цябе сям'я:
Муж і сын.
І таксама я
Не адзін.
О, мой Госпадзе,
Як тут быць?
Ці ж на ростанях
Можна жьць?

Знічка вечарам
Дагарыць.
Нават вечнае -
Да пары.
Сэрца шчэміць боль -
Не сталіць.
Мы ячшэ з табой
На зямлі.

ДОЛЯ

Выйду ў чыста поле, стану пад вярбіну,
Пагукаю долю, нібыта каня.
Адзавецца рэха па чужых далінах,
І замоўкне голас у глухіх гаях.
Заблудзіла доля на крутых сцяжынах,
І цяпер на волі беглая раба.

А ў далонях квольх чорныя ажыны,
І пальнны прысмак на сухіх губах.

Трыццаць год гукаю -- доля ходзе міма.
Без яе ніколі шчасця не спазнаць.
Вылаўлю блудніцу і аброць накіну,
І задам ёй перцу, эх едрона маць!

Ці ж вона не чуе, ці ж вона не бача,
Шчо зове хозяін з путом у руках?
Цэлы век гарцуе неслухам бадзязчым,
І гнядую грыву трэпле па вятрах.
Эх, вазьму ляйчыну, выцягну з-за вуха –
Запалае шкура ў гарачным агні.
Ці ж я не мужчына, каб мяне не слухаць,
Бо без долі дома, як на чужыне.

ІНТЭРНАЦКАЯ ГІТАРА

Разаб'ю я пальцы ў кроў на струнах.
І гітару сваю зноў настрою.
Плынна песня пацячэ па строме
Цёпльх сэрцаў, жаркіх душ журбою.
У пакоі мы сядзім – нас трое:
Ты ды я, ды і мы ізноў з табою,
І гітара паміж нас, як Троя,
І палымнее палахлівым неспакоем.

Інтэрнацкая гітара, ты ўратуеш нас –
Будзем знаць, калі нее пара, дывк апошні раз...
Б'юць яе – а яна спывае,
Жылы рвуць – а яна звініць,
Быццам горла ёй грыф сціскаюць –
Вось нам прыклад, як трэба жыць.

Раскажы, гітара, нам пра здрады,
Пра бяду нам раскажы і радасць,
Пра задушныя душэўны страты,
І яшчэ чым-небудзь нас парадуй.
Глянё, кружляе матылёк над свечкай,
Ён не знае, што каханнем тушыць.

Як пагасне агшанёк навечна,
Мо нас цемраю пасцельнаю падружыць.
Інтэрнацкая гітара, ты ўратуеш нас –
Будзем знаць, калі не пара, дык апошні раз...

Б'юць яе, а яна спявае,
Жылы рвуць, а яна звініць.
Быццам горла ёй грыф сціскаюць –
Гэта прыклад як людзям жыць.

ПЕСНЯ ДЛЯ ВЕРАНІКІ

Блакiт тваix вачэй,
Сумяцiца начэй, —
На сэрцы не лягчэй
З табою, Веранiка!
Ў сусвеце ты адна,
Падыйдзем да вакна
I будзем ноч гукаць
I наша шчасце кiлкаць.

Паклiчам веснавы
Дзянёк зiмою позняй,
I сполахi травы
Прымрояцца ў марозе.
Надыйдзе доўгi дзень,
Але павiнен зникнуць
Ты наша шчасце дзе
Падзела, Веранiка?

Блакiт тваix вачэй,
Сумяцiца начэй,
На сэрцы ўжо лягчэй
На сэрцы – Веранiка!
Блакiт тваix вачэй
Я п'ю вадой гаючай,
Ты гавары хутчэй,
Мяне маўчанне мучыць.

АНЕЛЬСКАЯ

На небесхіле зоркі настылі,
На аблачыне дрэмле анёл:
Векі зліпае, песні спявае –
Усё пра каханне, ўсе пра любоў.
                    У небесхіла – божая сіла,
                    Толькі ў анёлаў вочы твае.
Песня нясецца з неба да сэрца,
І закіпае жалем крыві –
А без дагляду нам куды дзецца?
Любы анёлак, нас не засні!
                    Ангел-губіцель, бачыш не спіцца
                    Двум закаханым дзецям тваім?
А з небасхілу зоркі знікаюць.
Хмарыцца неба сумнага дня.
Дзеці кахання шчасця шукаюць,
Ходзяць па свеце – а шчасця няма.
                    Мы не прасілі па небасхілах:
                    Зналі анёлы вочы твае.

***

Дрогкія рукі твае
Моўчкі вазьму ў далоні.
Час прыпыняе бег —
Вусны мае ў палоне.

Паломнік тваіх вачэй,
Палонны твайго дыханья.
Цалую ячшэ й яшчэ
Да самага спеву рання.

Гадзіннік абудзіць нас
Сарэбраным ціхім звонам.

Спытаетш: “Які ж то час?” —
То вечнасць прыйшла сягоння.

АТРАСІНЫ

Спраўляла восень атрасіны, імжэла восень.
А ты не бойся, любы сыне, зімы не бойся.
Стаяць дрыготкія асіны, трапечуць лісьцем,
Спраўляла восень атрасіны і вецер свішча.

Папросіць восень у нябёсаў сабе спагады.
Лісток абросены з нябёсаў дадолу падаў.
І клін журлівы, жураўліны ляцеў у вырай,
А ты не бойся, любы сыне, любові шчырай.

Згуляла восень атрасіны – чакай марозаў.
Ты ўжо дарослы, любы сыне, яшчэ не позна,
Не позна выправіць памылкі і ты не бойся
Прасіць у восені – даруе, знай: долі просяць.

У чалавечым грэшным лёсе заўжды бывае:
Спраўляе восень атрасіны – а мы чакаем,
Што нам адпусціцца калосся жыццёвай мерай,
Калі ў душу прыходзіць восень – ратуе вера!
Яшчэ нікому не ўдалося зляцець у вырай,
Калі ў жыццё прыходзіць восень – ратуе вера.

***

Грукаюць колы цягніка.
Цягнецца шлях дадому.
Доля шчаслівая, не знікай —
Лепшай не будзе долі.
Ты пачакай, пачакай яшчэ,
Дай мне на свет нагледзецца,
Дай спільнаваць, як Мядзьеведзя жджэ
На Млечным Шляху Мядзьеведзіца.

***

Дзякуй за гэты вечар,
Дзякуй за вечар той,

Вечар дзіўнай сустэчы,
Дзе знайшоў цябе погляд мой.
Там, пад зоркамі летуценна,
Па ўскрайку горада і зямлі
Невыразныя нашы цені
Пасярэдзіне лёсу йшлі.
Заблудзіліся, заблыталі —
І не могуць прыйсці назад.
Мы дарогу да шчасця пыталі
І брылі па жыцці наўгад.
Не паспеў я сказаць каханай
Таямнічага слова душы.
Зноў спаткаліся нечакана,
Губы кажучь, душа — маўчыць:
“Дзякуй за погляд мілы,
Дзякуй за шчыры смех.
Ведаеш, за хвіліну
Дзякуюць целы век”.

***

Сумны верасень за вакном.
Нат не верыцца, што жывём,
Жывём добранька да пары...
Дожджык дробненькі на двары.

Восень сыплецца на зямлю.
—Чуеш, сын устаў, — ой-лю-лю!
Хутка верасень дагарыць,
І не вернецца да пары.

Зоркі падаюць у прыпол,
Зоркападамі сцельюць дол.
Мокне верасень на двары,
Нам бы з вечнасцю гаварыць.

Месяц верасень за вакном.
Мне не верыцца, што жывём,
Жывём добранька да пары...
Дожджык дробненькі на двары.

***

Мы сустрэнемся потым з табою,
За мяжою зямнога жыцця.
Дзякуй, Божа, за шчасце такое,
За любоў, за агонь пачуцця.
Хай не ведае сэрца спакою,
Успамін аб мінулым гарчыць —
Мы сустрэнемся потым з табою,
Не дарма ж мы прыходзілі жыць?
Немагчыма, каб хтосьці парушыў
Наканованы Госпадам шлях,
Калі звёў пры жыцці нашы душы,
Не разлучыць Ён іх і пасля.
На зямлі не даецца без бою,
Нават сколак ад шчасця вянца —
Мы сустрэнемся потым з табою,
За мяжою зямнога жыцця.

НА ПАРНАС НА ЧУЖЫМ ПЕГАСЕ
(пародыі)

СМЯШЛІВЫ ПЛАЧ

СУР'ЁЗНЫ ЖАРТ

**Ціха ў пакоі. Папера і стол.
Сонечны промено да твару прытуліцца.
Нам на дваіх бы натхнення глыток —
Пішацца цяжка пасля Барадуліна.**

**Вечарам прыйдзе сусед пасядзець.
Чмокнуцца чаркі ілбамі расчулена.
Доўга святло яшчэ будзе гарэць —
Пішацца лёгка пасля Барадуліна.**

Алесь Бадак

Белья коні паперлі на стол.
Промень пад мухай гуляе па вуліцы.
Нам на дваіх бы бутэлек з пяток -
Ох, і нацешымся мы з Барадуліна.

Слухай ты, промень! - крычу праз акно, -
Вось табе грошы, свяці да маГазіна.
Талоны трымай, во, яшчэ на віно.
Мігам давай, добра ж ведаеш азімут?

Хутка ён прыйдзе. Ужо шклянкі стаяць,
Толькі б з грашмыма яго не надулі там?
Колькі ж даваў? А, здаецца, на пяць -
Ох, і нацешымся мы з Барадуліна.

ПІСАРЫКАЎ ЛІСТАВІР

**Срэбнай ніццю
Між голя прадзецца
Павуціна.
Асенні клавір
Адгукнуўся ў зажураным сэрцы:
Дзе ні глянь -
Астапад, ліставір.
Алесь Пісарык**

Сэрца ніцма
На голле кладзецца.
Павуцінай
Іграе клавір.
І пад музыку восені здэцца,
Што танцуе кругом ліставір...

Лістаскок, лісталёт,
Лістапоўзень.
Залісцела зямля -
Храство!
Лістабегам залістаны поўдзень
Лістаседам асеў
На сяло.

ВОДАР КАХАНАЙ

***А грудзі пахнуць грушамі,
І завяўзю грахоў.***

Віктар Стрыжак

Прапахла ты капустаю,
Грукамі, часнаком,
Твой водар ажно хрумстаю
І п'ю яго нагбом.
А ў магазіне пуста так,
Хоць пакаці шаром.
Дастанеш пляшку "Рускае" -
Прыкусіш рукавом.
Даўно мяне спакусве,
Зрабіўся сам не свой:
Бяру цябе, закусваю,
Грудзьмі, як каўбасой.

СТРЫНОЖАНЫ СЛУП

***"І стаю сярод вечнай красы,
Бы стрыножаны слуп ля дарогі"***
Улазімір Марук

Пазаўчора стрыножыў слупы.
Сёння іх закілзаў я пананьх.

Запытаўся сусед: "Ты куды,
Навстрыўся, Валодзя, так рана?"

Без адказу застаўся сусед.
Цераз слуп перакінуў сядзельца,
І гарапнікам вяцяг як след
Паімчаў на красу паглядзецца.

Паляцеў да красы стрымгалоў
І разлёгся на вечнай дарозе.
Запытаўся сусед: "Ты чаго
Настрыножыў на лобе, Валодзя?"

ВАРТАВЫЯ СЛУПЫ

***"Дам табе высокую пасаду -
Будзь майго бяссоння вартавым".***

***"Вунь слуп стаіць, як вартавы,
І... невядома што вартуе".***

***"Шапчу ледзь чутнае: "Да скорага"
І кожны слуп мне зараз родны.***

З вершаў Раісы Баравіковай

Да стала я ўвечары прысяду -
Аніяк не спіцца, хоць раві.
Не прыходзіць атрымаць пасаду
Мой каханак: слуп і вартавы.

Дзіўнае такое спалучэнне,
Разабрацца цяжка з будуна.
А было ж, было вакол свячэнне -
Збегла варта, я цяпер адна.

Сігануў каханак агародамі.
Я шапчу: "Да скорага! Бывай!" -
Толькі слуп адзін застаўся родны:
Варта ці не варта? - вырашай.

АСАЛАВЕЛАЯ РАІСА

**"І ненавіджу за акном
Асалавелю... шпакоўню"**

Раіса Баравікова

Учора кот акабанеў,
Як певень біўся ён з сабакам,
А выжал крыху адбарзеў
І ракам свіснуў, небарака.

Мой дом Гамора і Садом:
Рапуха гаўкае на поўню.
Я палюбіла за вакном,
Асалавелая... Не помню...

САСНУ ПЕРАСМАКЧУ
"Прасторы дзікія са сну"

Кастусь Цвірка

Прасторы дзікія САСНУ.
Перасмакчу яшчэ хоць крыХУ Я.
Я Буду ветлу і сасну
Грызці, мо стане ліпаю.

АНТОСІШЫН СЫН

**"Скажуць: "То ж Антосішын такі!
Па-ангельску ўмее гаварыць,
І на двор майклівыя дзядзькі
Прыйдучь пасядзець і пакурыць."**

**Буду ездзіць, мама, за мяжу,
У Парыж, у Лондан, - хоць куды...
Уладзімір Папковіч**

Надрукую ўсё, што напішу
І паеду з Захад нацянькі.
Я паеду, мама, за мяжу,
Скажуць: "То ж Антосішын такі!" -
Рыо-дэ-Жэнэйры і Парыжы -

То ж не Мінск, не Слуцк там які,
Нарадзіўся, мама, я не рыжы -
Віцебскам мне ездзіць не з рукі.
Амстэрдам, Пекін, "Кізыл-шчэрбет",
І "Агдам", Атава, "Сонцадар",
Я праеду дарам цэлы свет -
І "Кагор", і "Вермут", Гібралтар
І калі не любы стане свет -
З'еду я туды, куды Макар
Не ганяе ўлецечку цялят.
Я паеду на Кудыкіну гару,
Я на Лысую пад Кіеў загляну.
Разгаворацца маўклівыя дзядзькі,
Скажуць: "То ж Антосішын такі!",
Па-ангельску скажуць: "Отто, брат,
Пабратаўся з д'ябалам і рад,
Бач як ад Берлінаў развязло" -
І мяне не пусцяць у сяло.

ГОРА ГАРАСКОПНАЕ

"У год каня малюся на каня"

Эдуард Акулін

Загнаны атэізмам у вальеру
Для маскіроўкі вольнадумства я пачаў
Перапрацоўваць у вальеры дух Вальтэра -
Ад хрысціянства ўрэзаў драпача.

Арыентуюся на ўсходнія манеры:
Політэізм - куды ваш монабог:
Учора адбіваў паклоны нерпе,
А Бддзе сёння - значыцца ўжо - ёг!

Перажагнаюся странна ў год сабакі
На будку, ланцужок і тэлефонны слуп,
Прыму ўздзеянне ўсіх знакаў зыдыяка
І ў год мартышкі пакажу вам пуп.

КАСТАЛОМНАЕ

**"Спакуса - абняць,
Каб аж костачкі хруснулі"
Мікола Маляўка**

Ото ж трапіўся зяць:
Канавал, касталом -
Дачку мусіў аддаць,
Бо пілі ж за сталом.
Ціш ды цемень начы,
Чую - хруснуў хрыбет:
Дачка рэўмя крыгчыць,
На падмогу заве.
Ён - звяруга такі,
Пачаў рэбры ламаць,
Ногі, пальцы рукі -
Эх, едры ж яго маць.
Ранкам выйшаў, сапе -
Вочы некуды дзець:
"За навуку цябе
Шчыра дзякую, цесць!".

ГРЫБНОЕ

**"... а глянь пад елачкі: брыдзе
баразной
баравік
баравінны
з баравіняткамі
ў барадзе".
Генадзь Пашкоў**

Я па бары пракрочыў баразной.
Іду сабе і вус не дзьму
І раптам чую: БОжа мой,
Па барадзе
    брыдзе
    брыда!
То ж баравінны баравік,
Дый не адзін -
З баравіняткамі ідзе.

Каб не спужаць грыбоў навалу,
Я пакрысе, чуць-чуць памалу
Падсунуў кошык к барадзе
І патрусіў!
Грыбоў набраў на славу!
З тае пары, калі ў мяне пытаюць:
"Дзе ўзяць грыбоў? Грыбныя месцы дзе?".
Я вус на палец наматаю
І засмяюся: "Ў барадзе!".

ПАРТЫЙНЫ БЫК

"Быт — ён упарты, як бык...

... ні спрэчак былых — хто лявей, хто правей"

Васіль Зуёнак

Быў бы я ў партыі бык,
Што на чырвонае прэцца.
А праца — на брук брык,
І сэрца, здаецца, не б'ецца.

Шэф — ён жадзён, як сейф,
Дурындала справаздачи.
Кажу яму: жыта сей —
І левым, і правым — здачи...

Бос — ён дрымучы, як бор,
Не разумее пэўна,
Бо да якіх жа пор
Шчыра спявае пеўнем?...

РЫНАЧНАЕ

"Аддам жыццё за казку,

А паўжыцця - за ласка

Адзіную. Тваю"

Васіль Зуёнак

Хадзіў па Камароўцы
Я, нібыта вандроўнік,
Штокроку паўтараў:
"Аддам жыццё за рыфму,

Дарма не гаварыцьму,
Бо маю - паўтара".
Вакло прапанавалі,
Бакоў, прада, намялі -
Нічога я не ўзяў.
Бо я хацеў за вершык
Аж дзве ракеты Першынг -
Сказалі мне: "Нізя!".
І так да самай смагі
У смозе тытунёвым
Знямогу здабываў.
А рыначныя магі
Пытаюць, ты тут новы
Жыццё прапанаваў?
І гэтак - шусь! - на піку,
Старэйшы самы крыкне:
"Дарэмна даяцё?"
Аддаў браткам за рыфму:
Карызну, Німфу, Рымшу...
І вершы, і жыццё...

КАРЫТНАЕ

**"Спакойны і сыты,
Бліскуча-шыкоўны,
Ладкуеш карыта
З юнацкага чоўна"**

**"Плыві без выкупу - мы квіты -
Я не набыў яшчэ карыта"
З вершаў Алеся Пісьмянкова**

Хто піша пра кветкі, пра знічкі і поўні -
А я пра карыта з юнацкага чоўна.
Ладкую карыта, кармушку іначай,
Без ежы любы будзе здохлаю клячай.
Не трэба мне рыбкі з паэтавай казкі -
Мне вершы з карытам падай, калі ласка!
Таму і ладкую карыта ды яслі
У кожны радок свой, каб вершы не згаслі.
Жылі каб стварэнні, натхнёныя Богам -

У кожнъм кармушка і харчу замнога.

СКАМЕЙШАНЫ РАДОК

**"І пчаліліся даўнія гукі,
Калі ты іх хацела суняць.
Апякала маланка рукі
Разам з перыйкай птушанят...**

**...У забор'і і там у заніўі...
(Казімір Камейша)**

І пчаліліся хатнія гукі,
І вульліся хаты сяла,
І сяліліся пчольныя рукі,
Калі ты птушанё узяла.

Казімірыўся рыфмамі вершык,
І камейшыўся сціпла радок,
Нават птушкай цяпер не сцешыш —
Я да ніткі, да сподняй прамок.

У забор'і і там у заніўі,
Дзе вульліся хаты сяла,
Эх, дарэмна табе пазваніў я —
Ты з вадою навекі сплыла.

П'ЯНКОЕ

**"Гулі наіўнасці чмялі,
Пяшчот ай поўніліся соты.
Мы кубак радасці пілі
За дыялект ыку маркоты.
Рыгор Барадулін**

Гулі наіўнасці чмялі,
Шумелі здрадлівасці шэршні.
Мурашкі хібу паднялі —
Занасякомілі ўсе вершы.

Самоты восы з'елі туфлі,
Мы не глядзелі — налілі,
І ўсё пілі за куфлям куфлю,
Камарык радасці пілі.

Наўкола нас гудзелі молкі,
І мы гудзелі, каб напіцца.
І сербануўшы сябар трошкі,
Сказаў: "Не радасць п'ём — макрыцы!".

ЯК КРУТАНЕ...

***"І валасы —
саломы сцёрту
Прытуліць мойчкі да грудзей"
Уладзімір Марук***

Як крутане яна буртамі
Цяжкіх, прывабных ягадзіц,
Нібы гарэлкай астаграміць
І скасавурана глядзіць.
Рука пацягнецца да копак,
Запазуху стагоў-грудзей,
Я — не скапец, люблю да поту
Таптаць сянцо нагалаве.

ЯЧМЕННЫ АГРАНОМ

***"Зоры гараць - зараніцы,
Пырскаюць смехам крыніцы,
Лашчыўся да маладзіцы,
Нібы ячмень аграном..."
Міхась Стрыгалёў***

Трэба ж такому прысніцца:
Пырскалі смехам крыніцы,
Лашчыўся да маладзіцы,
Нібы ячмень аграном...
Потым ён слаўся саломай,

Добра — няма жонкі ўдома,
Глядзь — маладзіца ж з "Райком" —
І зчырванеў бураком.

Вася шафёр — ён адразу
З месца рвануўся, як "Газік" —
Не паддаецца, зараза,
Шчэ й пагражае: "Як дам!"
Трапіў жа, Божа, кабету,
Бач, на буксір не бярэцца.
Поршнем загрузкала сэрца —
Пераламала кардан!

СІЛЬФІДНЫ АРГАЗМ

***"Мае пачуцці, зрэшты, як і Вашы,
Ніба каменні ў крушні: цяжка ім.
Скажыце ж мне, о мілая Наташа:
Вы мне даруеце мяне ў маім былым?"***

***Вы мне прабачце мільён маіх жаданняў.
Не вамі выкліканых некалісь даўно?
Вы мне дазволіце пабыць у вас да рання?
Я сільфам ціха сяду на акно.***

***А з першым промнем я растану раптам
Ці спалатнею ў сонечным святле,
І галаву паст айлю гromу-кату,
І, безгаловы, скончу на крыле.
Славамір Адамовіч***

Ці ж вы не чулі, мілая Наташа,
Што сэрца ў крушні — цяжка мне!
Ад сэрца засталася толькі каша,
Я ж Сільфам прыакніўся на акне.

Прабачце мне, каханая Сільфіда,
Што моллю пратырчаўшы да відна,
Злавіў башкой маланку-дзіду —
І голаў паляцела ад акна.

Мне з шыбіны сіфоніў служка-вечер,
А на падлозе палатнела галава.
Сільфідачка, ты галаву са смеццем
Не выкінь заўтра! То ж мая...

Мне сорамна, што я не быў мужчынам.
Дарама чакала ў сонечным святле:
Да шкла прыціснуўся я шчыльна
І, безгаловы, скончыў на крыле.

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2011 год

© PDF: Камунікат.org, 2011 год

Змест:

ПАЧАТАК УЗЫ ХОДЖАННЯ

ВЕРШЫ

“Ад Бога прыходзяць дзеці...”

“Мае грахі, нібы агрэхі...”

“Казала бабуля мне...”

Запавет

“Як рэкі пльвуць стагоддзі...”

“Прымрою месца лобнае...”

“Жахліва ісціну прымаць...”

“І вечны жыд адправіцца ў дарогу...”

Пачатак

“У лесе жыву сярод звяроў...”

“Там на дрэве...”

“У кожнага свая Айчына...”

Дыялог

Успамін

Экалагічны дышціх

Там над Прыпяццю

“Калі ў грахах угрузне свет...”

“Брушца час крыніцамі...”

Дума Яцьвяга

Чытачам газет

Дзвярьнец

Памінкі па душы

“Мы з табой не на полі бою...”

Чалавечая песня

Закон чаргі

Да чалавека

“Брахаў сабака на ланцуг...”

“Крычала вока...”

“Не спрачайцеся, калі ласка...”

“Далоў аблятае лісце...”

Балада пра птушак і людзей

Тураўская балада

Балада пра грэшнае каханне

Казацкая балада

Славянская вайна

“Над зялёным борам...”

Балада пра свайго каня

Сказ аб трох кумях

Дзядам Мікалаю і Пятру

“І прыйдзе смерць, як паратунак...”

“Ад калыскі да труны...”

“Боль дадзены чалавеку...”

“Чалавек ішоў па дарозе...”

Супраць выхавання

Яшчарка

“Ты бяжы да мяжы...”

Паданне пра адно каханне

Так будзе
“Ты падарыла гарачліvasць цела...”
“Упала божая раса...”
“Як прышчэміш палец...”
“Ноч. Цемень...”
Мужныя
Параўнанне
Дарожнае
Вочы
Кішэжны лёс
Тры дні кахання
“Познеўка, ранеўка...”
“Я не думаў, што шчасця прысмак...”
“Выпадкова знаходзяць падковы...”
Зоркі Золушкі
“Ну, што ж, прысядзь...”
“Так душа пакідае цела...”
“Гарэў агонь маёй душы...”
“Спаць усё!...”
“Добрая раніца...”
Прыкметы
“Нарадзіўся я двойчы на свеце...”
“Ты кажаш, паэты...”
“Калі стане паэту балюча...”
З размовы
“Паэт спяваў...”
“Не ахвярую верш нікому...”
Анатоліу Сысу
Песня пра паэта
На дарозе жыцця
З песні
Ружа вятроў кахання
Раздарожжа
“Давай пастаім з табою...”
Імя
Туга аб каханай
“Долі дзве — дзве палавіны”
“Душа, нібы птушка ў клетцы”
“Раяцца думкі ў галаве”
“Вочы сінія...”
“Выйду ў чыста поле...”
Інтэрнацкая гітара
Песня для Веранікі
Анёлская
“Дрогкія рукі твае...”
Атрасіны
“Трукаюць колы цягніка...”
“Дзякуй за гэты вечар...”
“Сумны верасень за вакном...”
“Мы сустрэнемся потым з табою...”

На Парнас на чужым Пегасе, пароды:

Смяшлівы плач (на верш Алеся Бадака)
Пісарыкаў ліставір (на верш Алеся Пісарыка)
Водар каханай (на верш Віктара Стрыжака)
Стрыножаны слуп (на верш Уладзіміра Марука)
Вартавыя слупы (на вершы Раісы Баравіковай)
Асалавелая Раіса (на верш Раісы Баравіковай)
Сасну перасмакчу (на верш Кастуся Цвіркі)
Антосішын сын (на верш Уладзіміра Папковіча)
Гора гараскопнае (на верш Эдуарда Акуліна)
Касталомнае (на верш Міколы Маляўкі)
Грыбное (на верш Генадзя Пашкова)
Партыйны бык (на верш Васіля Зуёнка)
Рыначнае (на верш Васіля Зуёнка)
Карытнае (на вершы Алеся Пісьмянкова)
Скамейшаны радок (на верш Казіміра Камейшы)
П'янкое (на верш Рьгора Барадуліна)
Як крутане (на верш Уладзіміра Марука)
Ячменны аграном (на верш Міхася Стрыгалёва)
Сільфідны аргазм (на верш Славаміра Адамовіча)

Ад аўтара

У наш складаны час, калі дзяржаўныя структуры больш хваляюцца пытаннямі аб хлебе надзённым, як кажуць, не да паэзіі. Але менавіта ў такія часы людзям найбольш патрэбен хлеб духоўны, хлеб, праз які пазнаюцца вечныя ісціны, хлеб паэзіі.

Выданне гэтай кнігі не магчыма было б ажыццявіць без падтрымкі недзяржаўных структур. Успомнім, што “залаты век” рымскай літаратуры звязаны з іменем Мецэната, якое, амаль дзве тысячы гадоў, гучыць як назывное. Без гэтага чалавека нельга ўявіць сабе ні Гарацыя, ні Вергілія, ні шмат іншых імёнаў.

Гэтая кніжка адна з першых ластавак на Беларусі, кніжак, якія выдадзены з дапамогай спонсараў. Вядома, адна ластаўка не прыносіць на крылах вясну, але прылятае другая, трэцяя і чацвёртая — і вясна прыходзіць. І распускаюцца пупышкі, і квітнеюць сады...

Адзін з магчымых шляхоў развіцця літаратуры і мастацтваў — спалучэнне і ўзаемадзеянне камерцыйных структур і творчых асоб. Хочацца верыць, што на беларускай зямлі з’явіцца свае Мецэнаты і Трацяковы, дзякуючы падтрымцы якіх, расквітнеюць шматлікія таленты і дараванні.

Аўтар гэтай кнігі выказвае вялікую падзяку Бюро прапаганды мастацкай літаратуры Саюза Письменнікаў РБ, фірме “Пушэ”, выдавецтву “Тэхналогія”, навукова-вытворчай кампаніі “ВИГТ” і асабіста **Жалязоўскаму Анатолю Пятровічу, Пупейка Аляксандру Трафімавічу, Барэйка Валерыю Рыгоравічу, Мацулевічу Валерыю Міхайлавічу, Леўчанка Валерыю Уладзіміравічу і Багдановічу Вацлаву Пятровічу**, у якіх знайшоў паразуменне, матэрыяльную і маральную падтрымку.

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2011 год

© PDF: Камунікат.org, 2011 год